



Vlaanderen
is open ruimte

LANDBOUWEFFECTENRAPPORT

rivierherstel Leie – 5 deelgebieden

Leiekant, D’Hooie, Hof te Boelake

Gottem binnenkant en Machelen Put

Rapport

**VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ**

Regio West - 2024

VLM.be

Landbouweffectenrapport rivierherstel Leie - 5 deelgebieden

COLOFON

Uitvoerder:

Vlaamse Landmaatschappij
VAC Gent
Koningin Maria Hendrikaplein 70
9000 Gent
+32 9 244 85 00
info@vlm.be
Contact: Joséphine Van Acker

Opdrachtgever:

Vlaamse Regering

Redactie:

Het 'Landbouweffectenrapport rivierherstel Leie – 5 deelgebieden' is opgemaakt door volgend projectteam:

Nel Ghyselinck, projectleiding
Joséphine Van Acker, specialist landbouw

nel.ghyselinck@vlm.be
josephine.vanacker@vlm.be

Coverfoto: Landbouw in het deelgebied 'Hof te Boelake', VLM Fotoarchief, 2023

Datum Rapport: maart 2024

Status/Revisie: definitief

INHOUDSTAFEL

Tabel 28: Bedrijfsomvang van de betrokken bedrijven in het deelgebied Machelen Put, aantal percelen en de oppervlakte uitgedrukt in ha en in %	29
Tabel 29: Verdeling van de inkomensvorming van de betrokken bedrijven (in %) en inbreng van het gezinsinkomen per deelgebied.....	30
Tabel 30: Gegevens leeftijd bedrijfsleiders (uitgedrukt in aantallen en in %) en oppervlakte gebruik	31
Tabel 31: Aantal bedrijfsleiders in leeftijdscategorieën en aanduiding opvolging per deelgebied	32
Tabel 32: Verschuivingen in het verleden van de betrokken landbouwbedrijven ingedeeld per deelgebied.....	33
Tabel 33: Verschuivingen naar de toekomst toe van de betrokken landbouwbedrijven ingedeeld per deelgebied	33
Tabel 34: Overzicht van de balans van de betalingsrechten van de betrokken bedrijven per deelgebied	35
Tabel 35: Overzicht van de ruwvoederbalans van de betrokken bedrijven per deelgebied.....	36
Tabel 36: Overzicht van de mestbalans van de betrokken bedrijven per deelgebied	36
Tabel 37: Totale grondgebondenheid van de betrokken bedrijven per deelgebied.....	37
Tabel 38: Gevolgen met betrekking tot het inkomen van de bedrijven door het project	37
Tabel 39: Verlies aan landbouwareaal, aantal betrokken landbouwbedrijven en percelen per deelgebied	39
Tabel 40: Aantal betrokken landbouwbedrijven ingedeeld in klassen van absolute oppervlakte inbreng per deelgebied	41
Tabel 41: Aantal betrokken landbouwbedrijven ingedeeld in klassen de relatieve oppervlakte inbreng per deelgebied	42
Tabel 42: Aantal landbouwers en de betrokken oppervlakte (in ha en in %) per categorie van effect en per deelgebied	43
Tabel 43: Belang van de betrokken percelen binnen de bedrijfsvoering.....	46
Tabel 44: Aanpassing toekomstplannen van de betrokken bedrijven per deelgebied	46
Tabel 45: Overzicht bedrijfsvoering komt in het gedrang per deelgebied.....	46
Tabel 46: Financiële stimuli project rivierherstel Leie.....	49
Tabel 47: Overzicht remediërende maatregelen per deelgebied	50
Tabel 48: Overzicht landbouwers met interesse in natuurbeheer via een gebruiksovereenkomst per deelgebied	51

Lijst van figuren

Figuur 1: Kaart 15 deelgebieden en zoekgebied project rivierherstel Leie.....	9
Figuur 2: Bodemgebruik in het studiegebied uitgedrukt in percentage (bron: perceelsregistratie 2021 Dep. L&V).	18
Figuur 3: Locatie van de bedrijfszetels	21
Figuur 4: Eigendomssituatie in het studiegebied	22
Figuur 5: Verdeling van de inkomensvorming in het studiegebied (Bron: enquête 2022-2023 en eigen berekeningen).....	30
Figuur 6: Grafische voorstelling van de opbouw van de standaardverdien capaciteit (Departement Landbouw en Visserij, 2023c).....	40
Figuur 7: Indeling van de betrokken bedrijven in categorieën van effect	43

Lijst van kaarten

Kaart 1: Situering 5 deelgebieden en landbouwgebruik
Kaart 2: Juridisch kader
Kaart 3: Perceelskenmerken: bodemgeschiktheid
Kaart 4: Perceelskenmerken: bodemgebruik

Kaart 5: Gebruikerskenmerken: bedrijfstype

Kaart 6: Gebruikerskenmerken: economische bedrijfsomvang

Kaart 7: Absolute oppervlakte inbreng

Kaart 8: Relatieve oppervlakte inbreng

Kaart 9: Effect op landbouw

1 INLEIDING

1.1 KADER EN DOEL VAN HET LER

Het project rivierherstel Leie omvat het valleigebied van de Leie tussen Wervik en Deinze. Het project is een onderdeel van het **Europese Seine-Scheldeproject** dat de internationale binnenvaartverbinding tussen het Seinebekken en het Scheldebekken uitbouwt. In het Vlaams Gewest heeft het Seine-Scheldeproject als doel het verbeteren van de bevaarbaarheid van de Leie tussen Gent en Wervik en het herstel van de natuur- en landschapswaarden in de Leievallei tussen Deinze en Wervik.

Op 17 december 2010 heeft de Vlaamse Regering het geïntegreerd plan Seine–Schelde goedgekeurd. Het plan houdt in dat er voor de binnenvaart tussen Gent en Wervik werken zullen uitgevoerd worden om de bevaarbaarheid te verbeteren. Dit is het **luik binnenvaart** waarbij de ingrepen aan de waterweg Europees worden gesubsidieerd. Het **luik rivierherstel** omvat werken om de Leie en haar vallei tussen Deinze en Wervik op te waarderen op het vlak van natuur, landschap en recreatie.

Het project rivierherstel Leie omvat o.m.:

- het herstellen van oude Leiemeanders (door De Vlaamse Waterweg, DVW);
- het opnieuw koppelen van oude Leiemeanders aan de Leie zelf (door DVW);
- de ontwikkeling van 500 ha watergebonden natuur langs de Leie van Wervik tot Deinze (door het Agentschap voor Natuur en Bos, ANB).

De Vlaamse Waterweg coördineert de uitvoering van het totale plan.

In de plan-MER werden 15 deelgebieden onderzocht die in aanmerking komen voor de realisatie van de voorgenomen watergebonden, terrestrische natuur. Met de beslissing van de Vlaamse Regering (BVR) van 2010 werden hiervan slechts 10 deelgebieden weerhouden.

De VLM kreeg als gevolg van de BVR van 17 december 2010 de opdracht om een **landbouweffectenrapport (LER)** op te maken voor de 10 weerhouden deelgebieden waar er watergebonden, terrestrische natuur ontwikkeld moet worden met inbegrip van een voorstel van mogelijks te nemen flankerende maatregelen en om een **lokale grondenbank met stimuli** met ANB en DVW op te richten.

De VLM heeft in de periode 2010-2012 voor de 10 deelgebieden, aangeduid volgens de BVR van 2010, een landbouweffectenrapport opgemaakt dat de effecten beschrijft op de betrokken landbouwbedrijven. Medewerkers van de VLM bezochten de betrokken landbouwers. Om de effecten van het project op de landbouw in kaart te brengen werd er gepeild naar de naar de toekomstplannen van de landbouwbedrijven.

Om de effectieve realisatie van de vooropgestelde watergebonden, terrestrische natuur in het kader van rivierherstel Leie te versnellen, werden in september 2021 een aantal bijsturingen gedaan op het vlak van projectgebieden, timing en flankerend beleid. Met de beslissing Vlaamse Regering (BVR) rivierherstel Leie van 2021 breidde het projectgebied uit met **5 extra deelgebieden** tot alle 15 (10+5) deelgebieden uit de plan-MER van het geïntegreerde Seine-Schelde project. Zie hoofdstuk 1.2 Situering van het studiegebied.

De VLM krijgt de opdracht om een **landbouweffectenrapport op te maken voor de vijf extra aangeduide gebieden en om de resultaten van het LER van de tien gebieden te actualiseren**. De VLM moet het flankerend beleid van de grondenbank aanvullen met twee bijkomende vergoedingen voor het zoekgebied, met name de eigenaarstoeslag en de pachtaanvaardingsvergoeding.

Door de inrichting ook voldoende te spreiden in de tijd kan de impact op de landbouw nog verminderd worden. Door de invoering van 3 fasen wordt rekening gehouden met de leeftijd van de landbouwers en kan gewerkt worden met een uitdoofbeleid.

- In een eerste fase wordt minstens 100 ha gerealiseerd tegen 31 december 2024 in de deelgebieden Neerhoek-Ponthoek deel 1 en Bavikhove-Ooigembos, waarbij de verschillende instrumenten voor verwerving en inrichting worden benut.
- In een tweede fase wordt bijkomend minstens 200 ha gerealiseerd tegen 31 december 2027.
- Fase 3 omvat de resterende oppervlakte doelstelling (ca. 200 ha) tegen 31 december 2031.

Het LER geeft een algemene beschrijving op beleidsmatig en landbouwkundig vlak van het kader waarin de landbouwers werken. Het doel van dit landbouweffectenrapport is om een gebundeld overzicht te geven van de resultaten van de studie op landbouw in de 5 bijkomende deelgebieden en om een objectieve basis aan te reiken tot mogelijke bijsturing van het project.

Er wordt een globale inschatting gemaakt van wat het effect van het project rivierherstel Leie is op landbouw in de 5 bijkomende deelgebieden. Verder worden er remediërende maatregelen gegeven en worden er suggesties door de betrokken landbouwers weergegeven.

De algemene doelstellingen van een LER zijn:

- Informatie verschaffen aan de landbouwers over het project;
- In kaart brengen van het effect op landbouw, op sector -en bedrijfsniveau;
- Een overzicht geven van de gevraagde remediërende maatregelen van de betrokken landbouwers;
- Dienen als informatiebron bij de verdere realisatie van het project.

1.2 SITUERING VAN HET STUDIEGEBIED

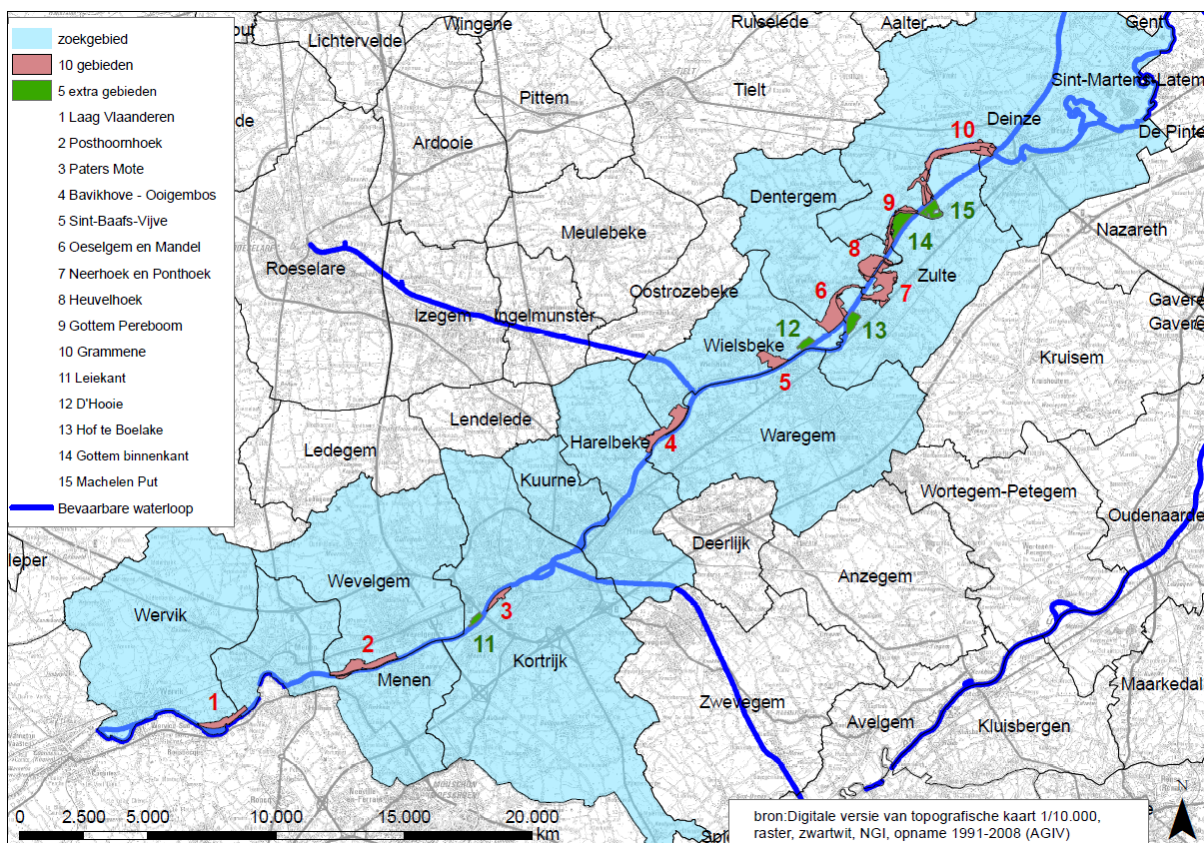
De 5 te onderzoeken deelgebieden zijn: **Leiekant, D’Hooie, Hof te Boelake, Gottem binnenkant en Machelen Put**. De deelgebieden zijn gelegen in de provincies Oost- en West-Vlaanderen. Tabel 1 hieronder geeft een overzicht van de locatie van de deelgebieden per provincie, per gemeente en hun respectievelijke oppervlakte.

Tabel 1: Locatie en oppervlakte van de 5 deelgebieden

Provincie	Deelgebied	Grondgebied	Oppervlakte (in ha)
West-Vlaanderen	Leiekant	Wevelgem	12.0
	D’hooie	Wielsbeke	16.1
Oost-Vlaanderen	Hof te Boelake	Zulte	30.4
	Gottem binnenkant	Gottem (deelgemeente van Deinze)	42.2
	Machelen Put	Machelen (deelgemeente van Zulte)	32.1
Eindtotaal			132.8

Bron: Oppervlakte projectgebieden rivierherstel Leie ArcMap

Figuur 1 toont de locatie op kaart van alle 15 (10+5) deelgebieden uit de plan-MER van het geïntegreerde Seine-Schelde project. De 5 extra deelgebieden zijn in groen aangeduid. Het gebied waarin er gezocht wordt naar ruilgronden is aangeduid in lichtblauw (zoekgebied).



Figuur 1: Kaart 15 deelgebieden en zoekgebied project rivierherstel Leie.

1.3 METHODIEK EN GEGEVENS

Dit rapport is gebaseerd op de perceelsgegevens van het Departement Landbouw en Visserij (nu Agentschap Landbouw en Zeevisserij), de aangiftegegevens verzameld door de mestbank en geactualiseerd aan de hand van de gegevens uit de landbouwenquête en de individuele bedrijfsfiches afgestemd met de bedrijfsleider.

De gegevens die voor dit LER van de 5 deelgebieden gebruikt werden:

- De registratie van de **gebruikspercelen** voor het productiejaar 2021;
- De mestbankaangifte van de **diergegevens** voor het productiejaar 2018-2019;
- **Landbouwenquêtes** afgenomen tussen juli 2022 en februari 2023.

De totale oppervlakte van de 5 deelgebieden bedraagt 132.8 ha waarvan er in 2021 **119.9 ha wordt geregistreerd door landbouw door 30 gebruikers**. Het gaat om de **hoofdgebruikers** die eigenaar of pachter zijn van de percelen. In Tabel 2 is per deelgebied de totale oppervlakte, het aantal gebruikspercelen, het aantal gebruikers, de oppervlakte in landbouwgebruik en het percentage van de oppervlakte in landbouwgebruik weergegeven. De deelgebieden Leiekant en D'Hooie worden in de analyses samen genomen aangezien dit kleine gebieden zijn met een beperkt aantal gebruikers.

Deelgebied	Totale oppervlakte (in ha)	Aantal gebruikspercelen	Aantal gebruikers	Oppervlakte in landbouwgebruik (ha)	% in landbouwgebruik
Leiekant en D'hooie	28.1	16	5	26.7	95.0
Hof te Boelake	30.4	18	10	28.0	92.1
Gottem binnenkant	42.2	19	9	39.5	93.6
Machelen Put	32.1	10	6	25.7	80.1
Eindtotaal	132.8	63	30	119.9	/

In het deelgebied Hof te Boelake gebruiken er 2 landbouwers 5 percelen die reeds in eigendom zijn van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) via een kosteloos gebruik en in het deelgebied Gottem binnenkant zijn er 3 landbouwers die in totaal 10 percelen gebruiken die aangekocht zijn door de grondenbank rivierherstel Leie. Deze 5 landbouwers en 15 percelen worden niet meegenomen in de analyses.

Om een beter beeld te verkrijgen van de bedrijven die rechtstreeks betrokken zijn bij het project, werden de **25 betrokken landbouwers** met gebruikspercelen in het studiegebied uitgenodigd om op vrijwillige basis deel te nemen aan een **landbouwenquête**. Deze enquête had als doel om informatie te verzamelen over het individueel landbouwbedrijf, de wensen weer te geven van de landbouwer ten aanzien van het project en te vragen naar remediërende maatregelen. Het formulier gebruikt bij de vrijwillige enquêtering van de betrokken gebruikers is toegevoegd in Bijlage: Landbouwenquête.

Tabel 3: Aantal betrokken en bevroagde landbouwers

Aantal betrokken landbouwers	Aantal landbouwers die deelnamen aan de landbouwenquête	% respons
25	23	92

Op basis van de afgenomen landbouwlandbouwenquête werd er een **individuele bedrijfsfiche** samengesteld die de effecten op het landbouwbedrijf weergeeft. De bedrijfsfiche werd nadien gedeeld met de betrokken landbouwer en men had de kans om indien gewenst iets te wijzigen, aan te vullen of te schrappen in de bedrijfsfiche. De bedrijfsfiche wordt enkel gedeeld met de betrokken landbouwer en de opdrachtgever in het kader van het project.

De informatie op bedrijfsniveau, verkregen aan de hand van de gesprekken en de landbouwenquêtes van de 23 bedrijven zal gebundeld weergegeven worden in een **afzonderlijk vertrouwelijk rapport** met de fiches per bedrijf.

De gegevens op basis van de verzamelaanvraag van het Departement Landbouw en Visserij en de mestbankaangifte zullen voor alle betrokken landbouwers in **dit rapport** worden weergegeven. De landbouwers die niet geënquêteerd zijn, worden weergegeven in de tabellen en grafieken als **'geen gegevens'**.

Daarnaast zijn er in totaal 7 betrokken landbouwbedrijven die percelen gebruiken in één van de 10 andere deelgebieden naast de 5 deelgebieden. Het gaat om percelen in de deelgebieden Grammene, Oeselgem en Mandel, Neerhoek en Ponthoek. Tijdens de afgenomen landbouwlandbouwenquête werden deze percelen in de andere deelgebieden besproken maar niet opgenomen in deze analyses van de 5 deelgebieden. De betrokken oppervlakte van deze landbouwers in één van de 10 deelgebieden wordt wel meegenomen in het 'landbouweffectenrapport van de 15 deelgebieden'.

2 JURIDISCH EN BELEIDSKADER

Vlaamse land- en tuinbouwers werken in een steeds veranderende omgeving. De bedrijfsvoering van de landbouwers wordt door talloze wetgevingen beïnvloed: het landbouw- en plattelandsbeleid, het beleid inzake ruimtelijke ordening, de mestwetgeving, de natuurwetgeving etc.

In dit deel wordt een overzicht gegeven van het juridisch en beleidskader relevant voor landbouw.

2.1 LANDBOUWBELEID

Het landbouwbeleid is in hoofdzaak geregeld door het **Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) van de Europese Unie**. Het GLB is erop gericht landbouwers een redelijke levensstandaard te bieden, de consument tegen een eerlijke prijs te voorzien van kwaliteitsvoedsel en ons landelijk erfgoed in stand te houden.

In december 2022 keurde de Europese Raad een nieuw GLB goed voor de periode 2023 – 2027, een ‘eerlijker, groener en prestatiegerichter landbouwbeleid’ moet leiden tot een duurzame toekomst voor de Europese landbouwers. Het nieuwe Gemeenschappelijke Landbouwbeleid (GLB) startte op 1 januari 2023. Vlaanderen heeft hiervoor een Vlaams GLB Strategisch Plan (GLB SP) opgemaakt. Hierin wordt beschreven hoe Vlaanderen de algemene doelstellingen van het GLB zal realiseren. Het Vlaams GLB-plan werd door de Europese Commissie goedgekeurd op 5 december 2022 (Departement Landbouw en Visserij, 2023a).

Het vertrekpunt bij de uitwerking van de meeste GLB-maatregelen is dat landbouwsteun moet worden toegekend aan de **actieve landbouwer**. De landbouwers moeten voldoen aan een aantal voorwaarden om in aanmerking te komen voor GLB-steun.

De ‘**conditionaliteit**’ vormt samen met **ecoregelingen, agromilieuklimaatmaatregelen** en de **beheerovereenkomsten** de basispijlers van de nieuwe groene architectuur, die invulling geeft aan de hogere milieu- en klimaatambities van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) en de doelstellingen van de Europese Green Deal.

Conditionaliteit is de nieuwe term voor de randvoorwaarden in het vorige GLB waarin ook al een aantal ‘**goede landbouw en milieucondities**’ (GLMC) waren opgenomen. De verplichtingen zijn nog meer gericht op verduurzaming en omvatten ook verplichtingen die van toepassing waren voor het ontvangen van de vergroeningspremie in het vorige GLB. De vergroeningspremie zelf valt hierdoor weg. Europa legt het kader vast voor de conditionaliteit, maar Vlaanderen vult dit verder in op basis van de uitdagingen in Vlaanderen. Vlaanderen heeft ervoor gekozen om gekoppelde steun te voorzien voor het behoud van de **gespecialiseerde zoogkoeienhouderij** (Departement Landbouw en Visserij, 2023b).

In het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) 2023-2027 wordt er voorzien in onderstaande inkomenssteun (Departement Landbouw en Visserij, 2023b):

- **Basisinkomenssteun voor duurzaamheid:** draagt bij aan een leefbaar landbouwbedrijfsinkomen en heeft tot doel een buffer te vormen tegen prijs- en inkomensschommelingen. Het zorgt ook voor ruimte om te blijven investeren in een toekomstgericht bedrijf. De steun wordt uitbetaald aan de hand van **betalingsrechten** en is verbonden aan het naleven van de conditionaliteit, die hogere voorwaarden stellen dan de huidige randvoorwaarden, en draagt daarmee bij aan doelstellingen gelinkt aan klimaatverandering, bodem, water, biodiversiteit en landschap;
- **Aanvullende herverdelende inkomenssteun voor duurzaamheid:** met als doel om bij te dragen tot een nog betere verdeling van de middelen. Landbouwers ontvangen deze steun voor hun eerste 30 subsidiabele hectaren bovenop de basisinkomenssteun voor duurzaamheid;

- **Aanvullende inkomenssteun voor jonge landbouwers:** ter ondersteuning van de jonge landbouwers om zo instroom in en de verjonging van de landbouwsector te bevorderen;
- **Betalingsrechten uit de Vlaamse reserve 2023:** via de reserve kunnen nieuwe landbouwers instappen in het systeem van de basisinkomenssteun.

2.2 RUIMTELIJKE ORDENING

De bestemming van de landbouwgronden in het studiegebied worden juridisch gezien vastgelegd in de **gewestplannen**. Volgende gewestplanbestemmingen komen vandaag voor in de 5 deelgebieden: natuurgebieden (12.8 ha), landschappelijk waardevol agrarische gebieden (63.4 ha), agrarische gebieden met ecologisch belang (12.9 ha), agrarisch gebied met landschappelijke of bijzondere waarde (vallei- of brongebieden) (42.2 ha) en bestaande waterwegen (1.1 ha).

Op 20 januari 2006 werd het besluit houdende de definitieve vaststelling van het **gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP) 'afbakening regionaalstedelijk gebied Kortrijk'** door de Vlaams Regering goedgekeurd. Nagenoeg het volledig deelgebied Leiekant (grondgebied Wevelgem) werd door dit GRUP herbestemd naar natuurgebied met overdruk VEN.

De Vlaamse Regering gaf met haar beslissing van 7 november 2008 goedkeuring aan een eerste **gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP) voor de regio 'Leievallei en open ruimte omgeving Kortrijk'**. Met dit GRUP, dat ruimer gaat dan de deelgebieden van rivierherstel Leie aangeduid in het BVR van 17/12/2010, werd in totaal 200 ha herbestemd naar natuur (170 ha van landbouw naar natuur en 30 ha van bosgebied naar natuur). De deelgebieden Laag Vlaanderen, Posthoornhoek, Paters Mote en Bavikhove-Ooigem-bos werden hierbij betrokken. Geen van de 5 deelgebieden is betrokken in dit GRUP.

Op 14 juli 2023 keurde de Vlaamse Regering de startnota en bijhorende procesnota goed voor de opmaak van **het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan Leievallei van Wielsbeke tot Deinze** voor de afbakening van de agrarische en natuurlijke structuur (AGNAS-GRUP). Het plangebied situeert zich op de grondgebieden Deinze, Zulte (Oost-Vlaanderen) en Dentergem, Waregem en Wielsbeke (West-Vlaanderen) met een oppervlakte van ongeveer 1900 ha. Met dit GRUP wil de Vlaamse Overheid de visie op landbouw, natuur en bos voor de Leievallei verder uitwerken tot een bestemmingsplan op perceelsniveau. Binnen het GRUP worden de noodzakelijke **herbestemmingen** doorgevoerd in overeenstemming met het project rivierherstel Leie. Dit onderdeel van het GRUP staat enerzijds in functie van de realisatie van watergebonden terrestrische natuur en anderzijds het vastleggen van de landbouwbestemmingen. Het GRUP wordt opgemaakt door het Departement Omgeving van de Vlaamse Overheid (Departement Omgeving, 2023a). Het GRUP Wielsbeke-Deinze valt over de deelgebieden D'Hooie, Hof te Boelake, Gottem binnenkant en Machelen Put.

In uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen stelde de Vlaamse overheid in 2008 een ruimtelijke visie op landbouw, natuur en bos op voor de **regio Leiestreek**. Op 24 oktober 2008 nam de Vlaamse regering kennis van deze visie en keurde ze de beleidsmatige **herbevestiging** van de bestaande gewestplannen voor ca. 82.200 ha agrarisch gebied én een operationeel uitvoeringsprogramma goed. Een groot deel (24.6 ha of 80.9 %) van de totale oppervlakte van het deelgebied **Hof te Boelake** werd hieronder herbevestigd i.f.v. de agrarische structuur (Departement Omgeving, 2023b).

Kaart 2 toont de ruimtelijke bestemmingen volgens gewestplan of gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen binnen het studiegebied.

2.3 MAATREGELEN TER BESCHERMING VAN NATUUR EN LANDSCHAP

Binnen het studiegebied is het deelgebied Leiekant nagenoeg volledig aangeduid in VEN (**Vlaams Ecologisch Netwerk**).

Het studiegebied overlapt niet met speciale beschermingszones in kader van de natuurwetgeving (**Europese Vogel- of Habitatrichtlijn**) en er zijn geen zones opgenomen als **beschermd landschap**.

2.4 MAATREGELEN TER BESCHERMING VAN BODEM EN WATER

Ter bescherming van de bodem wordt in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid conditionaliteiten opgelegd bij percelen die een hoge erosiegevoeligheid hebben. De beschermingsmaatregelen moeten ervoor zorgen dat betekenisvolle afspoeling van water en bodemdeeltjes van het perceel voorkomen en/of beperkt wordt.

Uit de erosiegevoeligheidskaart blijkt dat de 5 deelgebieden in **zeer laag tot verwaarloosbaar erosiegevoelig gebied** liggen.

Het **Mestdecreet** is het decreet van 22 december 2006 houdende de bescherming van water tegen de verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen. Het Mestdecreet bepaalt de verplichtingen waaraan land- en tuinbouwers in Vlaanderen moeten voldoen bij de productie en verwerking van mest, het bemesten van landbouwgrond en het transport en de opslag van meststoffen (Vlaamse Landmaatschappij, 2023a).

Welk bemestingsregime op een perceel geldt, is onder meer afhankelijk van het gewestplan/RUP waarin het perceel gelegen is en welk gewas er wordt geteeld. Het volledige grondgebied van het Vlaamse Gewest is sinds 1 januari 2007 aangeduid als **kwetsbaar gebied water**. Dit wil zeggen dat nergens meer dan 170 kg stikstof per hectare uit dierlijke mest bemest mag worden. Daarnaast worden bepaalde gebieden omwille van hun specifieke gevoeligheden extra beschermd door het opleggen van strengere bemestingsbepalingen (Vlaamse Landmaatschappij, 2015).

Om het decreet verder uit te voeren keurde het Vlaamse parlement verschillende mestactieplannen goed. In mei 2019 werd MAP 6 goedgekeurd in uitvoering van de nitraatrichtlijn voor de periode 2019 -2022. Op 7 maart 2023 werd er een akkoord bereikt over de uitgangsprincipes voor een zevende mestactieplan (MAP 7) door de middenveldorganisaties. Dit nieuwe MAP zal ongetwijfeld terug veranderingen in de opgelegde maatregelen met zich meebrengen. Totdat er een goedgekeurd nieuw Mestdecreet is, blijven de bepalingen van MAP 6 onverminderd van toepassing (Vlaamse Landmaatschappij, 2023b).

Binnen MAP 6 wordt er gewerkt met verschillende **gebiedstypes**, variërend van gebiedstype 0 (groen) tot gebiedstype 3 (rood). Om alle bepalingen van het gebiedstype te kennen, moet ook rekening gehouden worden met de textuur van de percelen. Er gelden immers andere bemestingsrechten en -plichten op zandgronden en zware kleigronden in de Polders (Vlaamse Landmaatschappij, 2023c). Het deelgebied Hof te Boelake is volledig gelegen in **gebiedstype 0** wat inhoudt dat het een gebied is met een goede waterkwaliteit. Het deelgebied Leiekant is volledig gelegen in **gebiedstype 2** en de deelgebieden D’Hooie, Gottem binnenkant en Machelen Put in **gebiedstype 3** wat wilt zeggen dat de waterkwaliteit hier het slechts is en dat er bijkomende beperkingen opgelegd kunnen worden aan de bedrijven.

Met het oog op het behoud en de versterking van natuurwaarden legt het Mestdecreet al sinds 2000 een bemestingsverbod op voor landbouwgebruikspercelen die in “**kwetsbaar gebied natuur**” liggen. Het Mestdecreet bakent “kwetsbaar gebied natuur” af in de bestemmingen “natuurgebied”, “natuurontwikkelingsgebied”, “natuurreservaat” en “bosgebied” volgens de gewestplannen en de gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen. De biologische waardering van het perceel speelt hierin een rol. Binnen die gebieden kan voor sommige percelen onder bepaalde voorwaarden vrijstelling van het bemestingsverbod

verkregen worden door 2 bepalingen: de ontheffing en de huiskavel. De ontheffing is uitdovend en gaat verloren door overdracht van het gebruik van het perceel (Vlaamse Landmaatschappij, 2023d). De bemestingsbeperkingen die opgelegd worden binnen gebieden natuur gelden enkel voor gebieden aangeduid op de gewestplannen en op gewestelijke RUP's. Voor natuurgebieden aangeduid binnen gemeentelijke of provinciale RUP's worden er geen bemestingsbeperkingen opgelegd. Het deelgebied Leiekant werd met het GRUP van 20 januari 2006 nagenoeg volledig herbestemd naar natuurgebied met overdruk VEN.



3 BESCHRIJVING VAN DE PERCEELSKENMERKEN IN HET GEBIED

De totale oppervlakte van de 5 deelgebieden bedraagt 132.8 ha waarvan er in 2021, 119.9 ha in landbouwgebruik is door 30 landbouwers.

In totaal zijn er 15 percelen met een totale oppervlakte van 35.2 ha in gebruik door 5 verschillende landbouwers reeds in eigendom van de Vlaamse Overheid. Deze percelen worden niet meegenomen in de analyses. Het gaat om 5 percelen in eigendom van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) met een totale oppervlakte van 10.3 ha in gebruik door 2 landbouwers via een kosteloos gebruik in het deelgebied Hof te Boelake én 10 percelen aangekocht door de grondenbank rivierherstel Leie met een totale oppervlakte van 24.9 ha in gebruik door 3 landbouwers in het deelgebied Gottem binnenkant. Onderstaande Tabel 4 geeft een overzicht.

Tabel 4: Oppervlakte in eigendom van de Vlaamse Overheid

Oppervlakte in eigendom Vlaamse Overheid (in ha)	Leiekant en D'Hooie	Hof te Boelake	Gottem binnenkant	Machelen Put	Eindtotaal
Agentschap voor Natuur en Bos	0	10.3	0	0	10.3
Grondenbank rivierherstel Leie	0	0	24.9	0	24.9
Eindtotaal	0	10.3	24.9	0	35.2

Bron: Perceelsregistratie 2021 Departement Landbouw en Visserij, landbouwenquête 2022, 2023 en eigen berekeningen

In totaal zijn er **25 betrokken landbouwers** die 48 percelen gebruiken over de 5 deelgebieden met een totale oppervlakte van 84.7 ha. Verder in dit rapport worden deze betrokken percelen in de 5 deelgebieden ook '**het studiegebied**' genoemd. Tabel 5 hieronder geeft een overzicht.

Tabel 5: Landbouwgebruik in het studiegebied

	Leiekant en D'Hooie	Hof te Boelake	Gottem binnenkant	Machelen Put	Eindtotaal
Aantal betrokken landbouwers	5	8	6	6	25
Aantal betrokken landbouwpercelen	16	13	9	10	48
Oppervlakte van de betrokken percelen (in ha)	26.7	17.7	14.6	25.7	84.7

Bron: Perceelsregistratie 2021 Departement Landbou en Visserij

De gegevens op basis van de perceelsregistratie bij het departement Landbouw en Visserij zullen voor alle 25 betrokken landbouwers in dit rapport worden weergegeven. De landbouwers die geënquêteerd werden zijn weergegeven in de tabellen en grafieken als ‘geen gegevens’. In totaal gaat dit om **2 landbouwers** die samen 3 percelen gebruiken.

In dit hoofdstuk worden enkele landbouwkundige perceelskenmerken besproken van de geregistreerde oppervlakte in het **studiegebied** door landbouw. Volgende zaken komen aan bod: de bodemgeschiktheid, het bodemgebruik, de perceelsgrootte, de bedrijfszetel en de landbouweconomische huiskavel en de eigendomssituatie.

3.1 BODEMGESCHIKTHEID

De **bodemgeschiktheid** is grotendeels bepaald door een combinatie van textuur en drainageklasse. Op basis hiervan is voor elk bodemtype zijn geschiktheid voor zeven verschillende teeltgroepen (gras, akkerland, extensieve groenteteelt, intensieve groenteteelt, (vollegrond) groenten onder glas, fruitteelt, boomkwekerij) bepaald. Deze parameter is uitgedrukt in vijf klassen, van 'niet geschikt (5)', 'weinig geschikt (4)', 'matig geschikt (3)', 'geschikt (2)' tot 'zeer geschikt (1)' en antropogene gronden (= kunstmatige gronden). Om een uitspraak te kunnen doen over de geschiktheid van de bodems voor landbouw in een gebied, is voor elk bodemtype de bodemgeschiktheid van de meest geschikte teeltgroep weerhouden. Dit betekent dat als een bodemtype zeer geschikt is voor slechts één van de teelten, het bodemtype als zeer geschikt voor landbouw in het algemeen is beschouwd. In het studiegebied komen er verschillende bodemtypes voor. Tabel 6 geeft een overzicht van de verschillende **bodemtypes** per deelgebied.

Tabel 6: Bodemtypes per deelgebied in ha en in %

Bodemtypes in ha en in %	Leiekant en D'Hooie	Hof te Boelake	Gottem binnenkant	Machelen Put
Natte klei	10.1 (35.9)	7.3 (24.4)	3.2 (7.7)	14.7 (45.8)
Vochtig zandleem	9.2 (32.8)	5.0 (16.5)	10.3 (24.4)	10.4 (32.5)
Nat zandleem	5.0 (17.9)	7.3 (24.4)	17 (40.4)	1.5 (4.6)
Vochtige klei	3.7 (13.3)	0.6 (1.9)	0	0
Antropogeen	0.04 (0.1)	3.8 (12.6)	1.4 (3.4)	2.9 (9.2)
Vochtig zand	0	5.0 (16.7)	8.7 (20.7)	2.6 (8.0)
Natte Zwarte klei	0	1.1 (3.6)	1.5 (3.5)	0
Totale oppervlakte	28.1 (100)	30.4 (100)	42.2 (100)	32.1 (100)

Bron: Bodemgeschiktheidskaart Vlaanderen, Perceelsregistratie 2021 Departement Landbouw en Visserij en eigen berekeningen

Kaart 3 toont de bodemgeschiktheid in het studiegebied. Tabel 7 toont de oppervlakte die **geschikt is voor de productie van landbouwteelten** in ha en in % van de totale oppervlakte van het deelgebied.

Tabel 7: Oppervlakte geschikt voor landbouwteelten (in ha en in %) per deelgebied

Bodemgeschiktheid	Leiekant en D'Hooie	Hof te Boelake	Gottem binnenkant	Machelen Put	Totaal
Oppervlakte in landbouwgebruik	26.7 (95.0)	28.0 (92.1)	39.5 (93.6)	25.7 (80.1)	119.9 (90.3)
Oppervlakte geschikt voor landbouw	21.8 (77.4)	25.0 (83.3)	40.6 (96.2)	29.2 (90.8)	116.6 (87.8)
Totale oppervlakte deelgebied	28.1	30.4	42.2	32.1	132.8

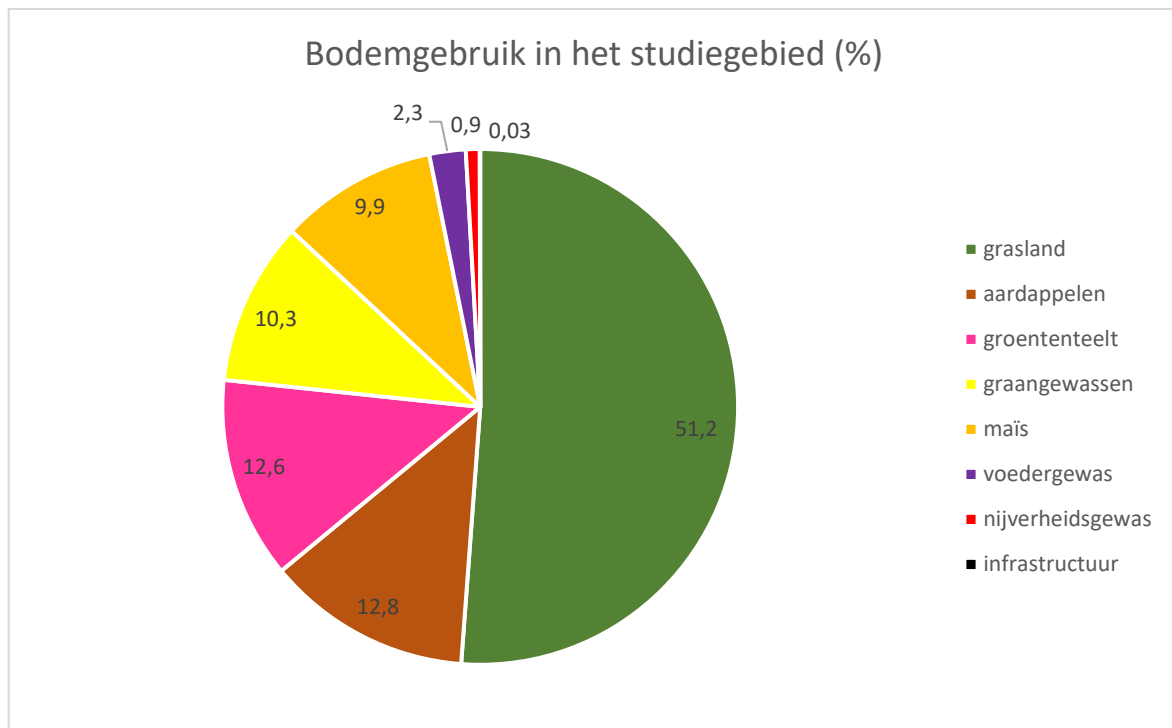
Bron: Bodemgeschiktheidskaart Vlaanderen, Perceelsregistratie 2021 Departement Landbouw en Visserij en eigen berekeningen

Het merendeel van de gronden in de 5 deelgebieden (of 90.3 %) is op vandaag geregistreerd door landbouwers. Gemiddeld is 87.8 % van de totale oppervlakte van de deelgebieden geschikt is voor de productie van landbouwteelten. De deelgebieden Leiekant en D'hooie hebben bodemtypes die het minst geschikt zijn voor landbouwteelten, desalniettemin is 95.0 % van de totale oppervlakte van de deelgebieden in landbouwgebruik. Het deelgebied Machelen Put heeft bodemtypes die voor 90.8 % geschikt zijn voor de productie van landbouwteelten. In dit deelgebied is er 25.7 ha (of 80.1 %) van de totale oppervlakte van het deelgebied (32.1 ha) in landbouwgebruik.

3.2 BODEMGEBRUIK

In het studiegebied komen in 2021 **grasland, aardappelen, groententeelt, graangewassen, maïs, voedergras en nijverheidsgewas** voor. Onder de categorie 'infrastructuur' valt een poel van 0.1 ha.

Figuur 2 hieronder geeft een overzicht van de teelten in het projectgebied. De indeling is gemaakt op basis van de gegevens zoals geregistreerd bij het Departement Landbouw en Visserij (Dept L&V) in 2021.



Figuur 2: Bodemgebruik in het studiegebied uitgedrukt in percentage (bron: perceelsregistratie 2021 Dep. L&V).

Meer dan de helft (43.4 ha of 51.2 %) van de geregistreerde oppervlakte in het studiegebied wordt uitgebaat als **grasland**.

De andere helft, ongeveer 48.8 % van de geregistreerde oppervlakte is **akkerland**. In 2021 worden er voornamelijk aardappelen, groenten (bloemkool en knolselder), graangewassen (wintertarwe) en maïs (silomaïs) geteeld. In minder mate worden er voedergrassen (voederbieten) en nijverheidsgewassen (suikerbieten) geteeld. Verder komt er een poel van 0.1 ha (0.03 %) voor in het studiegebied.

Tabel 8 toont de geregistreerde oppervlakte (in ha en %) in het studiegebied per teeltgroep en per deelgebied. Op Kaart 4 zijn de percelen ingekleurd volgens het **bodemgebruik** in verschillende teeltgroepen.

Tabel 8: Geregistreerde oppervlakte (in ha en %) in het studiegebied per teeltgroep en per deelgebied

Teeltgroep en oppervlakte in ha en (%)	Leiekant en D'Hooie	Hof te Boelake	Gottem binnenkant	Machelen Put	Eindtotaal
Grasland	21.6 (80.9)	14.9 (84.2)	2.5 (17.1)	4.4 (17.1)	43.4 (51.2)
Maïs	5.1 (19.1)	1.0 (5.6)	1.9 (13.0)	0.4 (1.6)	8.4 (10.0)
Groententeelt	0	1.0 (5.6)	3.3 (22.6)	6.4 (24.9)	10.7 (12.6)
Nijverheidsgewas	0	0.8 (4.6)	0	0	0.8 (0.9)
Graangewassen	0	0	6.9 (47.3)	1.7 (6.6)	8.6 (10.2)
Infrastructuur	0	0	0.02 (0.14)	0	0.02 (0.02)
Aardappelen	0	0	0	10.9 (42.4)	10.9 (12.9)
Voedergewas	0	0	0	1.9 (7.4)	1.9 (2.3)
Eindtotaal	26.7	17.7	14.6	25.7	84.7 (100)

Bron: perceelsregistratie 2021 Dep. L&V en eigen berekeningen

In de deelgebieden Leiekant en D'Hooie en Hof te Boelake komt er voornamelijk grasland voor, respectievelijk 80.9 % en 84.2 % van de oppervlakte van de deelgebieden. In het deelgebied Gottem binnenkant komen er voornamelijk graangewassen (47.3 %), groenten (22.6 %) en grasland (17.1%) voor. In het deelgebied Machelen Put worden er voornamelijk aardappelen (42.4%) en groenten (24.9 %) geteeld.

3.3 PERCEELSGROOTTE

De gemiddelde perceelsgrootte van de percelen in het studiegebied is ongeveer **1.8 ha**. Deze oppervlakte is gebaseerd op de percelen zoals ze geregistreerd zijn bij het Departement Landbouw en Visserij (Dept L&V) in 2021. De gemiddelde perceelsgrootte in de provincie Oost-Vlaanderen in 2022 is 1.1 ha en in West-Vlaanderen in 2022 1.3 ha (perceelgegevens 2022 Dep. L&V en eigen berekeningen).

Tabel 9: Gemiddelde perceelsgrootte in hectare van de percelen per deelgebied

Deelgebied	Gemiddelde perceelsgrootte (ha)
Leiekant en D'hooie	1.7
Hof te Boelake	1.4
Gottem binnenkant	1.6
Machelen Put	2.6

Bron: Perceelsregistratie 2021 (Dep. L&V) en eigen berekeningen

De gemiddelde oppervlakte van de percelen in het studiegebied ligt hoger dan het Oost- en West-Vlaams gemiddelde. Een groter perceel is een belangrijke landbouweconomische troef. Er zijn 2 grote voordelen van grotere percelen: enerzijds zijn er minder kosten per ha (minder wendakkers, makkelijker om te oogsten etc.). Anderzijds zijn er meer opbrengsten omwille van de kleinere verliezen aan de randen van het perceel.

3.4 BEDRIJFSZETEL EN LANDBOUWECONOMISCHE HUISKAVEL

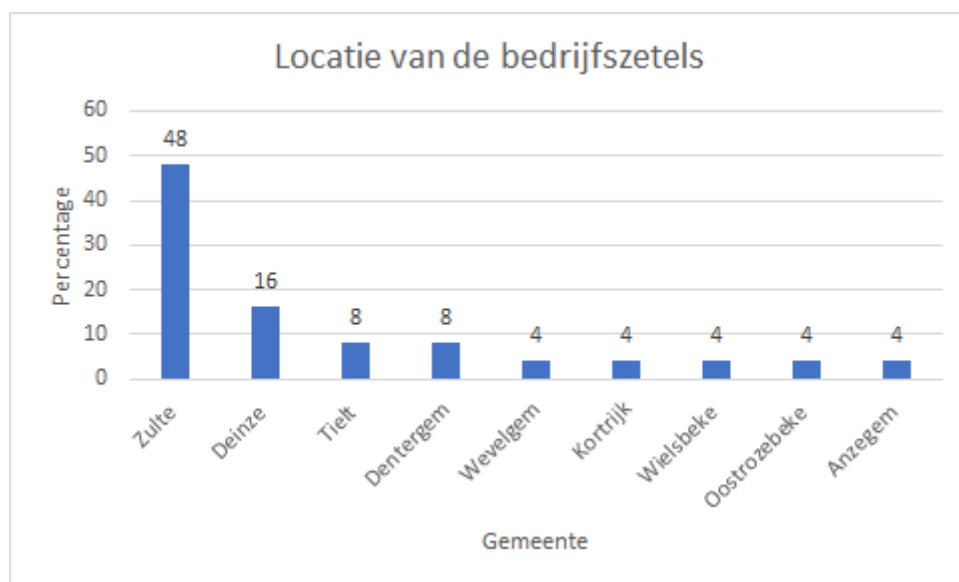
Het studiegebied is gelegen in de Provincies Oost- en West-Vlaanderen en beslaat de grondgebieden van de gemeentes Wevelgem, Wielsbeke, Zulte, Gottem (deelgemeente van Deinze) en Machelen (deelgemeente van Zulte). Tijdens de enquête werden er 2 vragen gesteld over de bedrijfszetel. Enerzijds wat de locatie van de bedrijfszetel is ten opzichte van één (of meerdere) deelgebied(en) en anderzijds wat de afstand van de bedrijfszetel is tot de betrokken percelen in de/het deelgebied(en).

Tabel 11: Gemiddelde afstand van bedrijfszetel tot grond(en) in deelgebied (in km)

Deelgebied	Gemiddelde afstand van bedrijfszetel tot grond(en) in deelgebied (in km)
Leiekant en D'hooie	5.1
Hof te Boelake	7.8
Gottem binnenkant	4.9
Machelen Put	5.5

Bron: Landbouwenquête 2022 en 2023 en eigen berekeningen

Het staafdiagram hieronder (Figuur 3) geeft een overzicht van de **locatie van de bedrijfszetels** van de 25 betrokken landbouwers. Het gaat om de locatie van de bedrijfszetel zoals geregistreerd bij het Departement Landbouw en Visserij (Dept L&V) in 2021. Bijna de helft (47%) van de bedrijfszetels is gelegen in Zulte. Deze landbouwers gebruiken voornamelijk percelen in de deelgebieden Hof te Boelake, Gottem binnenkant en Machelen Put. Daaropvolgend liggen het meest aantal bedrijfszetels in Deinze (16%), Tielt (8%) en Dentergem (8%).

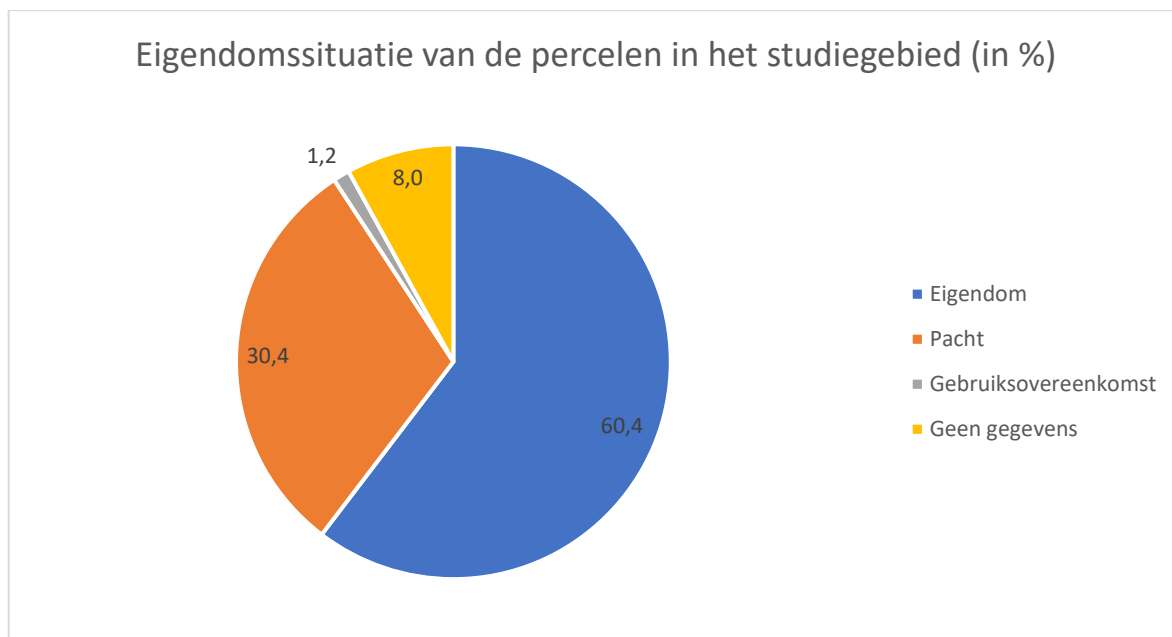


Figuur 3: Locatie van de bedrijfszetels

3.5 EIGENDOMSSITUATIE

Tijdens de landbouwenquête werd er bevraagd of de betrokken percelen **eigendom** waren, **gepacht** werden of er een **gebruiksovereenkomst** van toepassing was. Van de 2 landbouwers die niet deelnamen aan de enquête zijn er 'geen gegevens' beschikbaar.

Het taartdiagram (Figuur 4) toont de eigendomssituatie van de betrokken percelen in het studiegebied en Tabel 12 geeft een overzicht van de eigendomssituatie per deelgebied in ha en in %.



Figuur 4: Eigendomssituatie in het studiegebied

Tabel 12: Eigendomssituatie per deelgebied in ha en in %

Eigendomssituatie in ha en in %	Leiekant en D'Hooie	Hof te Boelake	Gottem binnenkant	Machelen Put	Eindtotaal
Eigendom	17.3 (64.7)	10.8 (60.9)	4.4 (30.0)	18.7 (72.7)	51.1 (60.4)
Pacht	9.4 (35.3)	4.1 (23.4)	10.2 (70.0)	2 (7.6)	25.8 (30.4)
Gebruiksovereenkomst	0	1.0 (5.9)	0	0	1 (1.2)
Geen gegevens	0	1.7 (9.8)	0	5.1 (19.7)	6.8 (8.0)
Eindtotaal	26.7	17.7	14.6	25.7	84.7 (100)

Bron: Perceelsregistratie 2021 Departement Landbouw en Visserij, landbouwenquête 2022, 2023 en eigen berekeningen

De totale oppervlakte van de percelen binnen het studiegebied is 84.7 hectare. Hiervan wordt er 30.4 % gepacht en is er 60.4 % in eigendom van de gebruikers. Het aandeel percelen dat wordt gepacht is het hoogst in het deelgebied Gottem binnenkant (70 %). De meest percelen zijn in eigendom van de gebruikers in het deelgebied Machelen Put (72.2%). Ongeveer 8 % van de totale oppervlakte van het studiegebied of 3 percelen met een totale oppervlakte van 6.8 ha wordt gebruikt door de landbouwers die niet geënuquêteerd werden. Over deze percelen zijn er geen gegevens beschikbaar met betrekking tot de eigendomssituatie. Daarnaast is wordt er een perceel in het deelgebied 'Hof te Boelake' gebruikt via een gebruiksovereenkomst.

4 BESCHRIJVING VAN DE GEBRUIKERS IN HET GEBIED

In dit deel worden de bedrijfskenmerken van de **25 betrokken gebruikers** in de deelgebieden beschreven aan de hand van:

- **Bedrijfstypologie;**
- **Bedrijfsdynamiek:** economische bedrijfsomvang, inkomen uit landbouw, leeftijd en opvolging, verleden en toekomstplannen, landbouwverbreding, nevenactiviteiten en projecten;
- **Grondgebondenheid:** betalingsrechten, ruwvoederbalans, mestbalans, totale grondgebondenheid en gevolgen.

De gegevens op basis van de verzamelaanvraag van het Departement Landbouw en Visserij en de mestbankaangifte zullen voor alle 25 betrokken landbouwers in dit rapport worden weergegeven. Twee landbouwers hebben niet deelgenomen aan de landbouwenquête en worden in de tabellen en grafieken weergegeven als 'geen gegevens'.

4.1 BEDRIJFSTYPOLOGIE

Op basis van de aanwezige dieren en teelten op het bedrijf, kent men aan het bedrijf een **bedrijfstype** toe. Een bedrijf kan meerdere productierichtingen combineren of kan zich in één bepaalde tak specialiseren. De meest voorkomende **productierichting** met de grootste economische omvang bepaalt het bedrijfstype. Tabel 13 geeft een overzicht van de oppervlakte in het studiegebied en per deelgebied (in ha en in % van de oppervlakte van het deelgebied) en van het aantal bedrijven per bedrijfstype.

Onder het bedrijfstype **'rundveebedrijf'** vallen landbouwbedrijven gespecialiseerd in enerzijds melkvee, vleesvee of bedrijven met combinaties van melk- en vleesvee. Binnen het bedrijfstype **'klein bedrijf'** vallen landbouwbedrijven met een kleine omvang zoals landbouwbedrijven die niet-beroepsmatig worden uitgebaat, bedrijven van gepensioneerde landbouwers die te klein zijn om opgevolgd te worden en hobby landbouwers.

Tabel 13: Gegevens bedrijfstypes en oppervlakte in het studiegebied (uitgedrukt in ha en in %)

Bedrijfstype	Aantal bedrijven	% bedrijven	Oppervlakte (ha)	Oppervlakte (%)
Rundveebedrijf	10	40.0	24.7	29.1
‘Klein bedrijf’	3	12.0	17.7	20.8
Gemengd bedrijf met akkerbouw en rundvee	4	16.0	15.5	18.3
Varkensbedrijf	3	12.0	12.3	14.5
Akkerbouwbedrijf	2	8.0	10.2	12.0
Gemengd bedrijf met akkerbouw en varkens	2	8.0	3.4	4.0
Groentenbedrijf	1	4.0	1.0	1.2
Eindtotaal	25	100	84.7	100

Bron: perceelgegevens 2021 Departement Landbouw en Visserij, enquête 2022-2023, eigen berekeningen

Rundveebedrijven (10) en gemengde bedrijven met akkerbouw en rundvee (4) gebruiken ongeveer de helft van de percelen (40.2 ha of 47.4 %) in het studiegebied. Daarnaast komen er 3 kleine bedrijven voor die 17.7 ha of 20.8 % van de gronden in het studiegebied gebruiken. Het gaat om 3 gepensioneerde landbouwers die allen een akkerbouwbedrijf uitbaten al dan niet aangevuld met het houden van paarden, schapen, geiten of groententeelt. Verder zijn er in totaal 3 varkensbedrijven, 2 akkerbouwbedrijven, 2 gemengde bedrijven met akkerbouw en varkens en 1 groentenbedrijf betrokken in de 5 deelgebieden.

Kaart 5 toont de bedrijfstypes van de betrokken landbouwers.

Tabel 14: Gegevens bedrijfstypes, percelen en oppervlakte in de deelgebieden Leiekant en D'Hooie (uitgedrukt in ha en in %)

Bron: perceelgegevens 2021 Departement Landbouw en Visserij, enquête 2022-2023, eigen berekeningen

Tabel 15: Gegevens bedrijfstypes, percelen en oppervlakte in het deelgebied Hof te Boelake (uitgedrukt in ha en in %)

Bron: perceelgegevens 2021 Departement Landbouw en Visserij, enquête 2022-2023, eigen berekeningen

Tabel 16: Gegevens bedrijfstypes, percelen en oppervlakte in het deelgebied Gottem binnenkant (uitgedrukt in ha en in %)

Bron: perceelgegevens 2021 Departement Landbouw en Visserij, enquête 2022-2023, eigen berekeningen

Tabel 17: Gegevens bedrijfstypes, percelen en oppervlakte in het deelgebied Machelen Put (uitgedrukt in ha en in %)

Bedrijfstype Machelen Put	Aantal bedrijven	Aantal percelen	Oppervlakte (ha)	Oppervlakte (%)
'Klein bedrijf'	1	3	14.0	54.3
Rundveebedrijf	4	5	8.4	32.7
Varkensbedrijf	1	2	3.3	13.0
Eindtotaal	6	10	25.7	100

Bron: perceelgegevens 2021 Departement Landbouw en Visserij, enquête 2022-2023, eigen berekeningen

Meer dan de helft van de betrokken oppervlakte in het deelgebied Machelen Put wordt gebruikt door 1 klein bedrijf. Verder komen er nog 4 rundveebedrijven die 8.4 ha gebruiken voor en 1 varkensbedrijf dat 2 percelen gebruikt met een totale oppervlakte van 3.3 ha.

Tijdens de landbouwenquête werd er gepolst onder welke **vorm** het landbouwbedrijf werd uitgebaut. Van de 23 bedrijven die deelnamen aan de enquête zijn er 16 bedrijven (of 70 %) die worden uitgebaut onder de vorm van 'natuurlijk persoon' en 7 bedrijven onder een type vennootschap (BV, CVBA, LV of VVZRL).

4.2 BEDRIJFSDYNAMIEK

4.2.1 Gemiddelde bedrijfsoppervlakte

De **gemiddelde bedrijfsoppervlakte** van de landbouwbedrijven betrokken in het studiegebied is ongeveer **37 ha** in 2021. De gemiddelde bedrijfsoppervlakte van de bedrijven in het studiegebied is hoger in vergelijking met de gemiddelde bedrijfsoppervlakte van 26.7 ha in 2019 van de land- en tuinbouwbedrijven in Vlaanderen (Departement Landbouw en Visserij, 2022a). De hogere gemiddelde bedrijfsoppervlakte kan verklaard worden door het feit dat er grondgebonden rundveebedrijven voorkomen in het studiegebied. Rundveebedrijven en gemengde bedrijven met akkerbouw en rundvee gebruiken ongeveer de helft van de percelen (40.2 ha of 47.4 %) in het studiegebied. Tabel 18 toont een indeling van de totale bedrijfsoppervlakte van de betrokken bedrijven en de respectievelijke grond die deze bedrijven gebruiken binnen het studiegebied.

Tabel 18: Indeling van de totale bedrijfsoppervlakte in categorieën (uitgedrukt in aantallen en in %) en oppervlakte in het studiegebied

Categorie totale bedrijfsoppervlakte	Aantal bedrijven	% bedrijven	Oppervlakte in studiegebied (ha)	Oppervlakte in studiegebied (%)
<10 ha	3	12	4.5	5.3
10-<20 ha	4	16	22.3	26.3
20-<40 ha	7	28	14.1	16.7
40-<60 ha	6	24	16.4	19.3
≥60 ha	5	20	27.5	32.4
Eindtotaal	25	100	84.7	100

Bron: perceelgegevens 2021 Departement Landbouw en Visserij, landbouwenquête 2022 en 2023 en eigen berekeningen

Net iets meer dan de helft (51.7 %) van de oppervlakte in het studiegebied wordt uitgebaut door bedrijven met een bedrijfsoppervlakte groter dan 40 ha. Dit zijn samen 11 bedrijven waarvan 6 rundveebedrijven, 2 gemengde bedrijven met akkerbouw en rundvee, 2 varkensbedrijven en 1 gemengd bedrijf met akkerbouw en varkens. Er zijn eveneens 11 bedrijven met een bedrijfsoppervlakte tussen 10 ha en <40 ha. Deze bedrijven nemen 43 % van het studiegebied in. Verder zijn er 3 bedrijven met een totale bedrijfsoppervlakte kleiner dan 10 ha. Het gaat om een rundveebedrijf dat uitgebaut wordt in nevenberoep, een klein bedrijf van een gepensioneerde landbouwer en een rundveebedrijf.

Tabel 19: Indeling van de totale bedrijfsoppervlakte, aantal bedrijven, percelen en oppervlakte in de deelgebieden Leikant en D'Hooie (uitgedrukt in ha en in %) per categorie

Bron: perceelgegevens 2021 Departement Landbouw en Visserij, enquête 2022-2023, eigen berekeningen

Tabel 20: Indeling van de totale bedrijfsoppervlakte, aantal bedrijven, percelen en oppervlakte in het deelgebied Hof te Boelake (uitgedrukt in ha en in %) per categorie

Bron: perceelgegevens 2021 Departement Landbouw en Visserij, enquête 2022-2023, eigen berekeningen

Tabel 21: Indeling van de totale bedrijfsoppervlakte, aantal bedrijven, percelen en oppervlakte in het deelgebied Gottem binnenkant (uitgedrukt in ha en in %) per categorie

Categorie totale bedrijfsoppervlakte Gottem binnenkant	Aantal bedrijven	Aantal percelen	Oppervlakte (ha)	Oppervlakte (%)
<10 ha	0	0	0.0	0
10-<20 ha	2	3	7.3	50.0
20-<40 ha	1	1	0.5	3.7
40-<60 ha	2	4	6.2	42.5
≥60 ha	1	1	0.6	3.8
Eindtotaal	6	9	14.6	100

Bron: perceelgegevens 2021 Departement Landbouw en Visserij, enquête 2022-2023, eigen berekeningen

In het deelgebied Gottom binnenkant komen er geen bedrijven voor met een totale bedrijfsoppervlakte < 10 ha. De helft van de betrokken oppervlakte (7.3 ha of 50%) wordt gebruikt door 2 bedrijven met een totale bedrijfsoppervlakte tussen 10 en <20 ha. Daaropvolgend wordt 42.5 % van het deelgebied gebruikt door 2 bedrijven met een totale bedrijfsoppervlakte tussen 40 en <60 ha.

Tabel 22: Indeling van de totale bedrijfsoppervlakte, aantal bedrijven, percelen en oppervlakte in het deelgebied Machelen Put (uitgedrukt in ha en in %) per categorie

Categorie totale bedrijfsoppervlakte Machelen Put	Aantal bedrijven	Aantal percelen	Oppervlakte (ha)	Oppervlakte (%)
<10 ha	0	0	0.0	0.0
10-<20 ha	1	3	14.0	54.3
20-<40 ha	1	1	0.4	1.4
40-<60 ha	3	4	8.0	31.2
≥60 ha	1	2	3.3	13.0
Eindtotaal	6	10	25.7	100

Bron: perceelgegevens 2021 Departement Landbouw en Visserij, enquête 2022-2023, eigen berekeningen

In het deelgebied Machelen Put komen er eveneens geen bedrijven voor met een totale bedrijfsoppervlakte <10 ha. Iets meer dan de helft van de oppervlakte (14 ha of 54.3 %) in het deelgebied Machelen Put of 3 percelen worden gebruikt door 1 landbouwbedrijf. Verder worden er 4 percelen gebruikt door 3 bedrijven met een totale bedrijfsoppervlakte tussen 40 en <60 ha.

4.2.2 Economische bedrijfsomvang

De bedrijven kunnen ook ingedeeld worden op basis van hun economische omvang, berekend aan de hand van **standaardopbrengsten**. Dat is een maat voor economische omvang en omzet van een landbouwbedrijf. De standaardopbrengsten worden berekend per dier en per hectare van een bepaalde teelt. Op basis van het aantal dieren en de oppervlakttes kunnen dan de totale standaardopbrengsten per bedrijf berekend worden.

Deze cijfers geven echter alleen de economische omvang weer, het is geen maat voor het arbeidsinkomen per bedrijf. Dat hangt af van de toegevoegde waarde die het bedrijf realiseert en van de interestlasten die het bedrijf draagt.

De bedrijven worden zo in vijf klassen ingedeeld, namelijk van **'zeer klein'** tot **'zeer groot'**. In Tabel 23 is de verdeling van de bedrijven in het studiegebied weergegeven. Kaart 6 toont de verdeling in het studiegebied.

Tabel 23: Bedrijfsomvang, aantal bedrijven en oppervlakte in studiegebied (uitgedrukt in aantallen en in %)

Bedrijfsomvang	Aantal bedrijven	% bedrijven	Oppervlakte in studiegebied (ha)	Oppervlakte in studiegebied (%)
Zeer klein	4	16	18.4	21.7
Klein	3	12	3.1	3.6
Matig	9	36	25.0	29.5
Groot	3	12	6.9	8.1
Zeer groot	6	24	31.4	37.0
Eindtotaal	25	100	84.7	100

Bron: perceelgegevens 2021, enquête 2022-2023 en eigen berekeningen

De meeste oppervlakte wordt gebruikt door de bedrijven met economisch matige (9) tot grote (3) tot zeer grote (6) omvang landbouwbedrijven (63.3 ha of 74.6 % van het studiegebied). De zeer kleine (4) en kleine (3) betrokken landbouwbedrijven gebruiken 21.5 ha of 25.3 % van de oppervlakte in het studiegebied. Tabel 24 geeft de economische bedrijfsomvang van de betrokken bedrijven weer per deelgebied.

Tabel 24: Economische bedrijfsomvang van de betrokken bedrijven per deelgebied

Bedrijfsomvang	Leiekant en D'Hooie	Hof te Boelake	Gottem binnenkant	Machelen Put	Eindtotaal
Zeer klein	2	1	0	1	4
Klein	0	2	1	0	3
Matig	1	5	2	1	9
Groot	1	0	1	1	3
Zeer groot	1	0	2	3	6
Eindtotaal	5	8	6	6	25

Bron: perceelgegevens 2021, enquête 2022-2023 en eigen berekeningen

Tabel 25, Tabel 26, Tabel 27 en Tabel 28 geven een overzicht van de bedrijfsomvang van de betrokken bedrijven per deelgebied, het aantal percelen en de oppervlakte uitgedrukt in ha en in %.

Tabel 25: Bedrijfsomvang van de betrokken bedrijven in de deelgebieden Leiekant en D'Hooie, aantal percelen en de oppervlakte uitgedrukt in ha en in %

Bedrijfsomvang Leiekant en D'Hooie	Aantal bedrijven	Aantal percelen	Oppervlakte (ha)	Oppervlakte (%)
Zeer klein	2	2	3.9	14.4
Klein	0	0	0.0	0.0
Matig	1	5	10.5	39.4
Groot	1	2	1.3	4.8
Zeer groot	1	7	11.1	41.5
Eindtotaal	5	16	26.7	100

Bron: perceelgegevens 2021, enquête 2022-2023 en eigen berekeningen

In de deelgebieden Leiekant en D'Hooie zijn er 5 landbouwbedrijven betrokken. Hiervan gebruikt 1 zeer groot landbouwbedrijf 11.1 ha of 41.5 % van de betrokken oppervlakte of 7 van de 16 percelen. Daaropvolgend is er 1 matig bedrijf dat 10.5 ha of 39.4 % (of 5 percelen) van de betrokken oppervlakte bewerkt. Er zijn geen kleine bedrijven betrokken in de deelgebieden Leiekant en D'Hooie. Verder zijn er 2 bedrijven met zeer kleine bedrijfsomvang en 1 bedrijf met grote bedrijfsomvang.

Bedrijfsomvang Hof te Boelake	Aantal bedrijven	Aantal percelen	Oppervlakte (ha)	Oppervlakte (%)
Zeer klein	1	1	0.6	3.4
Klein	2	2	2.7	15.4
Matig	5	10	14.4	81.2
Groot	0	0	0.0	0.0
Zeer groot	0	0	0.0	0.0
Eindtotaal	8	13	17.7	100

In het deelgebied Hof te Boelake wordt het grootste deel (14.4 ha of 81.2 %) van de betrokken oppervlakte gebruikt door 5 bedrijven met matige bedrijfsomvang.

Bedrijfsomvang Gottem binnenkant	Aantal bedrijven	Aantal percelen	Oppervlakte (ha)	Oppervlakte (%)
Zeer klein	0	0	0.0	0.0
Klein	1	1	0.4	2.5
Matig	2	3	10.2	70.0
Groot	1	1	0.5	3.7
Zeer groot	2	4	3.5	23.8
Eindtotaal	6	9	14.6	100

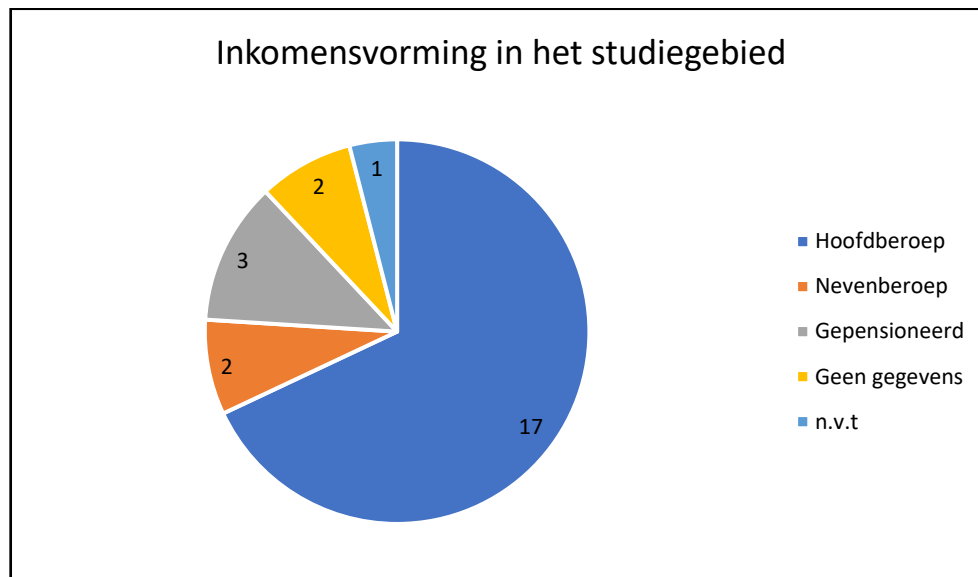
In het deelgebied Gottem binnenkant zijn er geen bedrijven met zeer kleine bedrijfsomvang betrokken. Het grootste deel (10.2 ha of 70 %) van de betrokken oppervlakte wordt bewerkt door 2 bedrijven met matige bedrijfsomvang.

Bedrijfsomvang Machelen Put	Aantal bedrijven	Aantal percelen	Oppervlakte (ha)	Oppervlakte (%)
Zeer klein	1	3	14.0	54.3
Klein	0	0	0.0	0.0
Matig	1	1	0.4	1.4
Groot	1	2	5.1	19.7
Zeer groot	3	4	6.3	24.5
Eindtotaal	6	10	25.7	100

Meer dan de helft van de betrokken oppervlakte (14 ha of 54.3 %) van het deelgebied Machelen Put wordt gebruikt door 1 zeer klein bedrijf. Er zijn geen bedrijven met kleine bedrijfsomvang betrokken. De overige oppervlakte (45.6 %) wordt gebruikt door 5 bedrijven: 1 bedrijf met matige bedrijfsomvang, 1 groot bedrijf en 3 landbouwbedrijven met zeer grote bedrijfsomvang.

4.2.3 Inkomen uit land- en tuinbouw

Het taartdiagram (Figuur 5) hieronder toont de inkomensvorming van de bedrijven in het studiegebied.



Figuur 5: Verdeling van de inkomensvorming in het studiegebied (Bron: enquête 2022-2023 en eigen berekeningen)

Van de 25 betrokken landbouwbedrijven namen er 23 personen deel aan de landbouwenquête. Van deze 23 bedrijven gaven er 17 bedrijfsleiders aan dat landbouw het **hoofdberoep** is. Daarnaast zijn er 2 bedrijven waarbij landbouw een **nevenberoep** is. Er zijn 3 **gepensioneerde** landbouwers en er is 1 bedrijf dat in de categorie '**n.v.t.**' valt omdat het wordt uitgebaat als een vennootschap. Over 2 bedrijven zijn er '**geen gegevens**' beschikbaar aangezien ze niet wensten deel te nemen aan de enquête. Tijdens de enquête werd er gevraagd of het gezinsinkomen enkel uit de landbouwactiviteiten komt of indien er nog een inkomen is naast landbouw. Tabel 29 geeft de inkomensvorming en inbreng van het gezinsinkomen van de betrokken bedrijven weer per deelgebied.

Tabel 29: Verdeling van de inkomensvorming van de betrokken bedrijven (in %) en inbreng van het gezinsinkomen per deelgebied

	Leiekant en D'Hooie	Hof te Boelake	Gottem binnenkant	Machelen Put	Eindtotaal
Hoofdberoep	4 (80.0)	3 (37.5)	6 (100)	4 (66.6)	17
Enkel uit landbouw	2	2	5	3	12
Uit landbouw en niet-landbouw	2	1	1	1	5
Nevenberoep		2 (25.0)			2
Enkel uit landbouw		1			1
Voornamelijk uit niet-landbouw		1			1
Gepensioneerd	1 (20.0)	1 (12.5)		1 (16.7)	3
Uit landbouw en niet-landbouw	1	1		1	3
Geen gegevens		1 (12.5)		1 (16.7)	2
n.v.t.		1 (12.5)			1
Eindtotaal	5	8	6	6	25

Bron: landbouwenquête 2022-2023 en eigen berekeningen

In de deelgebieden Leiekant en D'Hooie zijn er 4 bedrijfsleiders landbouwer in hoofdberoep (80 %). Hiervan zijn er 2 personen waarbij het gezinsinkomen enkel uit de landbouwactiviteiten komt. Bij de andere helft bestaat het gezinsinkomen uit landbouw en niet-landbouw activiteiten. Verder is er 1 gepensioneerd landbouwer (20 %).

Van de 8 betrokken landbouwers in het deelgebied Hof te Boelake zijn er 3 bedrijven waarbij landbouw het hoofdberoep is. Bij 2 van de 3 wordt het gezinsinkomen enkel gegenereerd uit de landbouwactiviteiten. Bij 1 bedrijfsleider is er nog een inkomen uit niet-landbouw activiteiten. Verder zijn er 2 landbouwers die tijdens de enquête aangaven dat het landbouwbedrijf een nevenactiviteit is. Eén landbouwer gaf aan toch enkel een inkomen uit landbouw te hebben omdat hij naast het betrokken bedrijf nog een ander landbouwbedrijf uitbaat. Verder is er nog een gepensioneerde landbouw betrokken en een bedrijf dat wordt uitgebaat als vennootschap (categorie n.v.t.). Over één landbouwer zijn er geen gegevens bekend omdat men niet wenste deel te nemen aan de enquête.

In het deelgebied Gottem binnenkant zijn alle betrokken bedrijfsleiders landbouwer in hoofdberoep en komt bij 5 personen het inkomen enkel uit de landbouwactiviteiten. Bij 1 landbouwer is er naast landbouw een inkomen uit niet-landbouw.

Van de 6 betrokken landbouwbedrijven in het deelgebied Machelen Put worden er 4 uitgebaat in hoofdberoep en komt bij 3 van de 4 het gezinsinkomen enkel uit de landbouwactiviteiten. Verder is er één gepensioneerde landbouw betrokken en een landbouwer die niet deelnam aan de enquête.

4.2.4 Leeftijd van de bedrijfsleiders en opvolging

Op basis van de leeftijd van de bedrijfsleider kunnen de bedrijven ingedeeld worden in klassen. Tabel 30 geeft een overzicht van het aantal landbouwers per leeftijdsklasse in het studiegebied.

Indien het bedrijf uitgebaat is onder de vorm van een samenuitbating is met de leeftijd van de jongste bedrijfsleider rekening gehouden. Bij bedrijven die worden uitgebaat onder de vorm van een vennootschap wordt 'n.v.t.' genoteerd.

Tabel 30: Gegevens leeftijd bedrijfsleiders (uitgedrukt in aantallen en in %) en oppervlakte gebruik

Leeftijdscategorie bedrijfsleider	Aantal bedrijven	% bedrijven	Oppervlakte in studiegebied (ha)	Oppervlakte in studiegebied (%)
<40	2	8	13.2	15.6
40-<50	2	8	1.8	2.2
50-<65	14	56	42.1	49.7
≥65	6	24	26.6	31.3
n.v.t.	1	4	1.0	1.2
Eindtotaal	25	100	84.7	100

Bron: perceelgegevens 2021++ Departement Landbouw en Visserij, landbouwenquête 2022-2023 en eigen berekeningen

De gemiddelde leeftijd van de bedrijfsleiders met gebruik in het studiegebied is **59 jaar**. De jongste bedrijfsleider is 26 jaar, de oudste is 77 jaar in 2022.

De grootste groep van landbouwers is tussen **50 en 65 jaar oud**. Het gaat om 14 landbouwbedrijven die 42.1 ha of 49.7 % van de oppervlakte binnen het studiegebied gebruiken. Verder zijn er 6 landbouwers die reeds de **pensioenleeftijd (≥65 jaar)** bereikt hebben. Van deze 6 landbouwers ontvangt de helft reeds een pensioen en zijn er 2 bedrijfsleiders die tijdens de enquête aangaven dat landbouw nog hun hoofdberoep is. Eén landbouw in deze leeftijdscategorie nam niet deel aan de enquête. Deze landbouwers gebruiken toch nog meer dan 30 % (of 26.6 ha) van de oppervlakte binnen het studiegebied.

Bovenstaande gegevens zijn in dezelfde lijn als de zichtbare trend in Vlaanderen van **vergrijzing in de landbouwsector**. In 2016 was de gemiddelde leeftijd van de bedrijfshoofden van professionele landbouwbedrijven (met standaardoutput groter dan 25.000 euro) 54 jaar. Deze evolutie lijkt nog niet te

////////////////////////////////////

keren. In 2016 was 16% van de bedrijfshoofden van professionele landbouwbedrijven ouder dan 65 jaar (Departement Landbouw en Visserij, 2022a).

Tijdens de landbouwenquête werd er gevraagd aan landbouwers vanaf de leeftijd van 50 jaar of men opvolging heeft voor het bedrijf. Tabel 31 geeft een overzicht van de leeftijdscategorieën van de bedrijfsleiders per deelgebied en de kans tot overname van het bedrijf. In de categorie 'geen gegevens' vallen de landbouwerbedrijven die niet deelnamen aan de landbouwenquête.

Tabel 31: Aantal bedrijfsleiders in leeftijdscategorieën en aanduiding opvolging per deelgebied

Leeftijdscategorie en opvolging per deelgebied	Leiekant en D'Hooie	Hof te Boelake	Gottem binnenkant	Machelen Put	Eindtotaal
<40	1	1			2
40-<50	1		1		2
50-<65	2	5	3	4	14
Ja		2	1	4	7
Nee	1		2		3
Weet het niet	1	2			3
Geen gegevens		1			1
≥65	1	1	2	2	6
Ja	1	1	2	1	5
Geen gegevens				1	1
n.v.t.		1			1
Eindtotaal	5	8	6	6	25

Bron: perceelgegevens 2021, enquête 2022-2023 en eigen berekeningen

In het studiegebied zijn er 4 bedrijven met bedrijfsleider met een **leeftijd jonger dan 50 jaar** waarbij **opvolging** nog niet aan de orde is. Er 2 bedrijven gelegen in de deelgebieden Leiekant en D'Hooie, 1 in het deelgebied Hof te Boelake en 1 in het deelgebied Gottem binnenkant.

Van de bedrijfsleiders **ouder dan 50 jaar** (20 bedrijven in het studiegebied) hebben er 12 bedrijven (of 60 %) tijdens de enquête meegedeeld dat er opvolging is voor het bedrijf. Bij al deze bedrijven gaat het om een familielid. Slechts 3 bedrijven hebben geen opvolger en 3 bedrijfsleiders weten nog niet of het bedrijf verdergezet zal worden.

In het deelgebied Hof te Boelake hebben de meeste bedrijfsleiders (5 van de 8 of 62.5 %) een leeftijd tussen 50-<65. Hiervan zijn er 2 bedrijven met een opvolger, 2 bedrijfsleiders zijn nog niet zeker of er opvolging is en 1 bedrijf nam niet deel aan de enquête (geen gegevens). In het deelgebied Gottem binnenkant zijn er het hoogst aantal bedrijven zonder opvolging in de leeftijdscategorie 50-<65 jaar. In het deelgebied Machelen Put hebben alle bedrijfsleiders die deelnamen aan de enquête meegedeeld dat het bedrijf verdergezet zal worden.

Deze gegevens zijn opvallend als ze vergeleken worden met het gemiddelde in Vlaanderen. Slechts 13 % van de bedrijfshoofden van 50 jaar en ouder geeft in 2016 aan een vermoedelijke opvolger te hebben. Bij grote landbouwbedrijven (met standaardoutput groter dan 250.000 euro) heeft ongeveer 25 % een opvolger. Voornamelijk bij kleine bedrijven is er geen opvolger en veel van deze bedrijven blijven niet meer bestaan (Departement Landbouw en Visserij, 2022a).

4.2.5 Verleden en toekomstplannen van de bedrijven

Tijdens de landbouwenquête werd er gevraagd naar **het verleden en het toekomstperspectief** van de betrokken bedrijven. De bevindingen hieronder beschrijven de antwoorden van de 23 personen die

////////////////////////////////////

deelnamen aan de landbouwenquête. Er zijn 'geen gegevens' beschikbaar van de 2 bedrijven die niet deelnamen aan de enquête.

De eerste vraag polste naar een verschuiving in de bedrijfsvoering (teelten en/of dieren) in de **afgelopen 5 jaar**. Tabel 32 geeft een overzicht van de verschuivingen in het verleden per deelgebied.

Tabel 32: Verschuivingen in het verleden van de betrokken landbouwbedrijven ingedeeld per deelgebied

Verschuivingen verleden	Leiekant en D'Hooie	Hof te Boelake	Gottem binnenkant	Machelen Put	Eindtotaal
Uitbreiding	1	3			4
Overschakeling	1			1	2
Status quo	3	1	4	4	12
Inkrimping		3	2		5
Geen gegevens		1		1	2
Eindtotaal	5	8	6	6	25

Bron: Landbouwenquête 2022-2023 en eigen berekeningen

Ruim de helft van de geënuquêteerden (12 van de 23 bedrijven of 52 %) gaven aan **geen veranderingen** op het bedrijf te hebben doorgevoerd. Daaropvolgend hebben 5 landbouwers, allen in de leeftijdscategorie 50-65 jaar of 65 plus een **inkrimping** doorgevoerd. Deze landbouwers zijn gelegen in de deelgebieden Hof te Boelake (3) en Gottem binnenkant (2). Er zijn 4 landbouwbedrijven, waarvan de 2 jonge landbouwers (< 40 jaar), die hun bedrijf hebben **uitgebreid** in dieren en/of teelten. Deze bedrijven zijn gelegen in het deelgebied Hof te Boelake (3) en in de deelgebieden Leiekant en D'Hooie (1). Twee landbouwbedrijven hebben een bedrijfstak stopgezet en zijn **overgeschakeld** op een andere bedrijfstak.

Tijdens de enquête werd er bevraagd of de betrokken landbouwbedrijven **investerings** (>2.500 euro) deden in de afgelopen 5 jaar. Opnieuw meer dan de helft van de geënuquêteerden (12 bedrijven of 52 %) deden investeringen voornamelijk in gebouwen, machines en milieuzorg. De andere landbouwers (44 %) investeerden enkel in noodzakelijk onderhoud van het bedrijf. Slechts 1 bedrijfsleider (4 %) gaf aan geen investeringen gedaan te hebben in de laatste 5 jaar. Ongeveer een kwart van de geënuquêteerde landbouwers gaf aan geïnvesteerd te hebben in de aankoop van nieuwe gronden.

Een tweede luik van de enquête bevroeg in welke richting de bedrijfsleiders graag wensen te evolueren naar de **toekomst** toe. Zien ze een verschuiving in het houden van bepaalde teelten en/of dieren of een verandering in de totale bedrijfsoppervlakte? Tabel 33 geeft een overzicht van de verschuivingen naar de toekomst toe per deelgebied.

Tabel 33: Verschuivingen naar de toekomst toe van de betrokken landbouwbedrijven ingedeeld per deelgebied

Verschuivingen toekomst	Leiekant en D'Hooie	Hof te Boelake	Gottem binnenkant	Machelen Put	Eindtotaal
Uitbreiding	1	2			3
Overschakeling		1	1		2
Status quo	4	4	4	2	14
Inkrimping				1	1
Overname				2	2
Stopzetting			1		1
Geen gegevens		1		1	2
Eindtotaal	5	8	6	6	25

Bron: Landbouwenquête 2022-2023 en eigen berekeningen

Ongeveer 61 % of 14 van de 23 geënuquêteerde bedrijfsleiders wensen hun bedrijf te **behouden** zoals het nu is. Slechts 3 landbouwers wensen hun bedrijf nog **uit te breiden** naar de toekomst toe. Het gaat om 2 jonge landbouwers in het studiegebied en een vennootschap. Verder zijn er 2 bedrijven gelegen in het deelgebied

////////////////////////////////////

Machelen Put met bedrijfsleiders die (bijna) de pensioenleeftijd bereikt hebben die **overgenomen** zullen worden. Twee bedrijven zullen naar de toekomst toe een **overschakeling** doorvoeren in de teelten en/of de gehouden dieren en 1 bedrijf gelegen in het deelgebied Machelen Put wenst het aantal dieren beperkt **in te krimpen**. Er is één bedrijfsleider, betrokken in het deelgebied Gottem binnenkant die zijn bedrijf zal **stopzetten**.

De helft van de bevroagde landbouwers (12 landbouwers) wensen de bedrijfsoppervlakte naar de toekomst toe te behouden. De andere helft (11 landbouwers) wenst de huidige bedrijfsoppervlakte nog te vergroten.

Op de vraag of men in de toekomst zal **investeren** in het bedrijf hebben 11 landbouwers of 48 % positief geantwoord. Deze investeringen variëren van bijkomende grondaankopen, het aankopen machines tot het optrekken van nieuwe gebouwen om hun bedrijf te moderniseren of de aankoop van zonnepanelen om te investeren in milieuzorg. Ongeveer 48 % van de bedrijven (of 11 landbouwers) hebben tijdens het bedrijfsbezoek meegedeeld enkel noodzakelijke investeringen te doen naar de toekomst toe. 1 bedrijf (of 4 %) zal niet investeren.

Opvallend is dat er geen enkel bedrijf aan **niet-productieve investeringen** doet. Dit gaat om investeringen die geen of slechts een geringe bijdrage aan de winstgevendheid van het bedrijf maar bijdragen tot het realiseren op Vlaams niveau van uitdagingen op het vlak van milieu, natuur en klimaat (Departement Landbouw en Visserij, 2023c).

4.2.6 Landbouwverbreding, beheerovereenkomsten, nevenactiviteiten en projecten

De laatste jaren zijn heel wat landbouwers op zoek naar een stabiel inkomen in de vorm van **verbredingsactiviteiten**. De korte keten lijkt opnieuw in een opmars en deze trend is ook zichtbaar in het studiegebied (Departement Landbouw en Visserij, 2022a). Momenteel zijn er op 4 bedrijven verbredingsactiviteiten aanwezig zoals zuivelverwerking, thuisverkoop en bezoekhoeve. 1 bedrijf denkt eraan om in de toekomst een verbredingsactiviteit op te starten.

Er is één **biologisch bedrijf** aanwezig in het studiegebied. Sinds 2019 vertoont de biologische landbouw een substantiële groei. Desondanks blijft het aandeel biologische landbouw heel erg klein ten opzichte van de totale landbouw. Het bioareaal maakt nu ongeveer 1.4% uit van de totale Vlaamse landbouwoppervlakte (Departement Landbouw & Visserij, 2022a).

In het Vlaams programma voor plattelandontwikkeling (PDPO III) zijn subsidies voorzien voor de toepassing van verschillende ‘**agromilieu-klimaatmaatregelen**’. Er zijn 2 types van ‘agromilieuklimaatmaatregelen’: de **agromilieumaatregelen** van het Departement Landbouw en Visserij (Dep. L&V) en de **beheerovereenkomsten** van de Vlaamse Landmaatschappij. De agromilieumaatregelen van Dep. L&V worden verleend in het kader van vijfjarige verbintenissen (Departement Landbouw en Visserij, 2023h). Beheerovereenkomsten worden afgesloten met de VLM voor een periode van 5 jaar en op deze percelen of delen van percelen met beheerovereenkomst worden er beheermaatregelen uitgevoerd voor meer biodiversiteit in het landbouwgebied (Vlaamse Landmaatschappij, 2023e). In het studiegebied zijn er 3 bedrijven die ‘agromilieu-klimaatmaatregelen’ toepassen. Ze hebben één of meerdere overeenkomsten afgesloten: BO mechanische onkruidbestrijding (Dep. L&V) , BO perceelsranden en/of BO botanisch beheer (VLM).

Tijdens de landbouwenquête werd de vraag gesteld of men andere **nevenactiviteiten** heeft of indien men betrokken is bij andere **projecten**. Er waren 6 landbouwers die positief antwoordden op deze vraag. 4 landbouwers hebben een nevenactiviteit gaande van loonwerken, seizoensarbeid, het verbouwen van wijn of marktkramer. Er werd gewezen op het feit dat als er landbouwgronden verdwijnen in de regio, er ook minder werk zal zijn voor loonwerken. Verder zijn er 2 bedrijven betrokken bij een project. Het ging om een boslandbouw project en een Europees project ('Beespoke').

4.3 GRONDGEBONDENHEID

Het grondgebonden karakter van een bedrijf wordt bepaald aan de hand van de **mestbalans, de ruwvoederbalans en de balans van de landbouwpremies**. Het is een sterkte voor een bedrijf wanneer er voldoende bedrijfsgronden zijn voor de afzet van de bedrijfseigen mest, de productie van het bedrijfseigen ruwvoeder en voor de activatie van alle bedrijfsgebonden landbouwpremies (betalingsrechten). De meest kwetsbare bedrijven in een studiegebied waarin grondinnames worden voorzien zijn de landbouwbedrijven met grondtekort of een grondbalans in evenwicht. De afzonderlijke gegevens van de **drie grondbalansen** van de betrokken landbouwbedrijven per deelgebied zijn in de onderverdelingen hieronder terug te vinden.

4.3.1 Balans van de betalingsrechten

De basisinkomenssteun voor duurzaamheid wil bijdragen aan een leefbaar landbouwbedrijfsinkomen en heeft tot doel een buffer te vormen tegen prijs- en inkomensschommelingen. Het zorgt ook voor ruimte om te blijven investeren in een toekomstgericht bedrijf. De steun wordt uitbetaald aan de hand van **betalingsrechten** en is verbonden aan het naleven van de **conditionaliteit** en draagt daarmee bij aan doelstellingen gelinkt aan klimaatverandering, bodem, water, biodiversiteit en landschap. Landbouwers kunnen hun betalingsrechten activeren door de subsidiabele percelen aan te geven in de verzamelaanvraag van de betrokken campagne. Elk betalingsrecht heeft een eenheidswaarde (ha). Tabel 34 hieronder geeft een overzicht van de balans van de betalingsrechten van de bedrijven in het studiegebied.

Tabel 34: Overzicht van de balans van de betalingsrechten van de betrokken bedrijven per deelgebied

Balans van betalingsrechten	Leiekant en D'Hooie	Hof te Boelake	Gottem binnenkant	Machelen Put	Eindtotaal
Tekort		2	1	1	4
Evenwicht	4	4	5	3	16
Overschot	1			1	2
N.v.t.		1			1
Geen gegevens (*)		1		1	2
Eindtotaal	5	8	6	6	25

Bron: landbouwenquête 2022-2023 en eigen berekeningen (*) 2 landbouwbedrijven verkozen om niet deel te nemen aan de landbouwenquête.

De meeste landbouwers die deelnamen aan de landbouwenquête (16 van de 23 of 69.6 %) hebben een evenwicht in beschikbare gronden voor de activatie van bedrijfsgebonden landbouwpremies. Slechts 4 landbouwers hebben een tekort aan gronden om premies te activeren. Twee bedrijfsleiders gaven aan dat ze een overschot hebben aan premies. Eén bedrijf viel onder de categorie 'n.v.t.' (niet van toepassing) omdat het als vennootschap wordt uitgebaat met een gebruiksovereenkomst.

4.3.2 Ruwvoederbalans

De **ruwvoederbalans** geeft weer in welke mate een bedrijf voldoende gronden heeft om voldoende ruwvoeder te produceren voor de herkauwers (rundvee, schapen en geiten) en paarden. Het gaat vooral om grassen, klavers, maïs en voederbieten. Voor een bedrijf met herkauwers is het van groot belang om voldoende ruwvoerders te telen omdat dit bedrijfseconomisch de meest interessante productiewijze is. Eerst wordt op basis van het aantal aanwezige dieren de ruwvoederbehoefte berekend. Dan wordt deze behoefte vergeleken met de totale productie van ruwvoer op bedrijfsniveau. Voor bedrijven zonder herkauwers is de ruwvoederbalans niet berekend (= n.v.t., niet van toepassing). De resultaten van de berekende ruwvoederbalans is weergegeven in Tabel 35 hieronder.

Tabel 35: Overzicht van de ruwvoederbalans van de betrokken bedrijven per deelgebied

Ruwvoederbalans	Leiekant en D'Hooie	Hof te Boelake	Gottem binnenkant	Machelen Put	Eindtotaal
Tekort	1	1		1	3
Evenwicht	3	3	4	2	12
Overschot			1		1
N.v.t.	1	3	1	2	7
Geen gegevens (*)		1		1	2
Eindtotaal	5	8	6	6	25

Bron: landbouwenquête 2022-2023 en eigen berekeningen (*) 2 landbouwbedrijven verkozen om niet deel te nemen aan de landbouwenquête

Van de 23 bevroegde bedrijven vallen er 7 bedrijven in de categorie 'n.v.t.'. Het gaat om 1 bedrijf dat als vennootschap wordt uitgebaat en 6 bedrijven die geen behoefte hebben aan ruwvoeder (akkerbouwbedrijven, groentenbedrijven of varkensbedrijven). 3 bedrijven moeten extra ruwvoeder aankopen om te voldoen in hun behoefte. 12 bedrijven hebben een goed evenwicht tussen het aantal dieren en de hoeveelheid geproduceerd ruwvoeder. Deze bedrijven zijn het meest kwetsbaar bij verlies of eventuele beperkingen in gebruik van hun gronden. Slechts 1 bedrijf heeft een ruwvoederoverschot (overschot aan grond).

4.3.3 Mestbalans

De mestbalans geeft weer in hoeverre een bedrijf in staat is zijn eigen mestproductie, zowel stikstof (N) als fosfaat (P2O5) af te zetten op eigen gronden. Er wordt enkel gekeken naar **de afzet van eigen mest op eigen gronden**. Bedrijven met een mestoverschot hebben grond tekort om hun bedrijfseigen mest af te zetten. Bedrijven met een overschot aan grond hebben voldoende grond voor de afzet van hun bedrijfseigen mest en beschikken zelfs over extra afzetruimte voor bedrijfsvreemde mest. Bedrijven in evenwicht bevinden zich daartussen en hebben net voldoende en soms tekort aan grond voor hun bedrijfseigen mestafzet. Voor bedrijven zonder dieren is deze balans niet van toepassing en deze vallen onder de categorie 'n.v.t.'. De resultaten van de berekende mestbalans is weergegeven in Tabel 36 hieronder.

Tabel 36: Overzicht van de mestbalans van de betrokken bedrijven per deelgebied

Mestbalans	Leiekant en D'Hooie	Hof te Boelake	Gottem binnenkant	Machelen Put	Eindtotaal
Tekort	2	1	2	3	8
Evenwicht	2	2	4		8
Overschot		2		1	3
N.v.t.	1	2		1	4
Geen gegevens (*)		1		1	2
Eindtotaal	5	8	6	6	25

Bron: landbouwenquête 2022-2023 en eigen berekeningen (*) 3 landbouwbedrijven verkozen om niet deel te nemen aan de landbouwenquête

Van de 23 bevroegde bedrijven vallen er 4 bedrijven in de categorie 'n.v.t.'. Het gaat om 1 bedrijf dat als vennootschap wordt uitgebaat met gebruiksovereenkomst van de gronden en 3 bedrijven die geen dieren houden en bijgevolg geen mest moeten afzetten (akkerbouwbedrijven en groentenbedrijven). Volgens de gegevens in Tabel 36 hebben 8 bedrijven in het studiegebied een tekort aan grond en een mestoverschot, dit betekent concreet dat ze de geproduceerde mest van hun dieren niet volledig kunnen plaatsen op de eigen gebruikspcelen en mest moeten afvoeren naar een mestverwerking of afzetten bij andere landbouwers via een burenelgeling. 3 bedrijven (2 in het deelgebied Hof te Boelake en 1 in het deelgebied Machelen Put) hebben een overschot aan grond en kunnen nog extra mest van andere landbouwers plaatsen op hun

gronden. De 8 bedrijven waarvan hun mestbalans dicht tegen het evenwicht aan zit, zijn het meest gevoelig voor mogelijk verlies van gronden.

4.3.4 Totale grondbalans en gevolgen

Om een uitspraak te doen over de totale grondgebondenheid van een bedrijf, werden alle drie de grondbalansen bepaald en primeert de balans met het minste grondoverschot of grootste grondtekort. In Tabel 37 is de **totale grondgebondenheid** van de betrokken bedrijven weergegeven.

Tabel 37: Totale grondgebondenheid van de betrokken bedrijven per deelgebied

Totale grondgebondenheid	Leiekant en D'Hooie	Hof te Boelake	Gottem binnenkant	Machelen Put	Eindtotaal
Tekort	3	2	2	3	10
Evenwicht	1	4	4	2	11
Overschot	1				1
N.v.t.		1			1
Geen gegevens (*)		1		1	2
Eindtotaal	5	8	6	6	25

Bron: landbouwenquête 2022-2023 en eigen berekeningen (*) 3 landbouwbedrijven verkozen om niet deel te nemen aan de landbouwenquête

In totaal hebben 11 landbouwbedrijven een goed evenwicht tussen de beschikbare gronden voor de activatie van premies, de voorziening in bedrijfseigen ruwvoeder en de afzet van mest op eigen grond. 10 landbouwers hebben een negatieve grondbalans en reeds gronden tekort voornamelijk ten gevolge van de mestbalans. Er valt 1 bedrijf onder 'n.v.t.' (niet van toepassing) omdat het als vennootschap wordt uitgebaat met gebruiksovereenkomst van de gronden. Er is slechts 1 bedrijf in de deelgebieden Leiekant en D'Hooie aanwezig dat een geheel overschot aan gronden heeft.

De meest kwetsbare bedrijven in een studiegebied waarin grondinnames worden voorzien zijn de **landbouwbedrijven met grondtekort of een grondbalans in evenwicht**. In het studiegebied gaat dit om 21 van de 22 landbouwbedrijven (of 95.5 %). Voor één bedrijf waren deze vragen niet van toepassing ('n.v.t.').

Tijdens de enquête vroeg men wat het project tot **gevolgen** zou kunnen hebben met betrekken tot het **inkomen van het bedrijf**. Onderstaande Tabel 38 toont welke gevolgen werden aangehaald door de bevroagde landbouwbedrijven (in aantallen en %). Alle bedrijven gaven één of meerdere gevolgen aan. Er is een opdeling gemaakt per deelgebied en een totaal weergegeven van alle geënuquêteerde bedrijven.

Tabel 38: Gevolgen met betrekking tot het inkomen van de bedrijven door het project

Inkomensverlies door:	Leiekant en D'Hooie	Hof te Boelake	Gottem binnenkant	Machelen Put	Totaal (aantal en %)
Tekort of verlies aan akkerland	2 (40.0)	3 (42.9)	2 (33.3)	4 (80.0)	11 (47.8)
Tekort of verlies aan grasland	3 (60.0)	4 (57.1)	1 (16.7)	1 (20.0)	9 (39.1)
Verlies van betalingsrechten	5 (100)	6 (85.7)	6 (100)	5 (100)	22 (95.7)
Verlies of tekort aan ruimte voor mestafzet	3 (60.0)	3 (42.9)	6 (100)	3 (60.0)	15 (65.2)
Toenemende vaste kosten	3 (60.0)	2 (28.6)	2 (33.3)	3 (60.0)	10 (43.5)
Verlies of tekort aan bedrijfseigen ruwvoeder	2 (40.0)	1 (14.3)	2 (33.3)	3 (60.0)	8 (34.8)
Te grote veebezetting	1 (20.0)	0	0	1	2 (8.7)

Bron: landbouwenquête 2022-2023 en eigen berekeningen

////////////////////////////////////

Bijna alle geënquêteerde bedrijven (22 van de 23 of 95.7 %) gaven aan dat ze een inkomensverlies zullen lijden door een **verlies aan betalingsrechten**.

Een **tekort of verlies aan ruimte voor mestafzet** werd aangehaald door in totaal 15 bedrijven die dieren houden. Het gaat om 8 rundveebedrijven, 3 varkensbedrijven, 2 gemengde bedrijven met akkerbouw en vleesvee, 1 gemengd bedrijf met akkerbouw en varkens en 1 gemengd bedrijf met akkerbouw en melkvee. In het deelgebied Gottem binnenkant hebben alle geënquêteerde landbouwers (100 %) een verlies van betalingsrechten en een tekort aan ruimte voor mestafzet.

Voornamelijk in het deelgebied Machelen Put gaven de geënquêteerde landbouwers aan dat ze een **verlies of een tekort zullen hebben aan akkerland** (80 %). De oppervlakte van het deelgebied Machelen Put wordt voor 82.9 % gebruikt als akkerland voor de teelt van aardappelen, groenten, voedergewassen en granen.

Een **tekort of verlies aan grasland** werd voornamelijk aangegeven door de geënquêteerde landbouwers in de deelgebieden Leiekant en D'Hooie (60 %) en Hof te Boelake (57.1 %). In deze 2 deelgebieden wordt de totale oppervlakte voornamelijk gebruikt als grasland voor respectievelijk 80.9 % en 84.2 %.

Verder wordt een **verlies of tekort aan bedrijfseigen ruwvoeder** aangehaald, een **te grote veebezetting** (1 bedrijf in de deelgebieden Leiekant en D'Hooie) en **toenemende vaste kosten**.

Naast een inkomensverlies werd ook de vraag gesteld of er mogelijks problemen kunnen ontstaan met de **bedrijfsuitbating**. 20 van de 23 geënquêteerde landbouwers (of 87 %) gaven aan dat er **geen gevolgen** zullen zijn met betrekking tot de uitbating van hun bedrijf. 3 landbouwers (of 13 %) zullen wel gevolgen ondervinden. Eén landbouwer met gebruik in het deelgebied Hof te Boelake gaf aan dat hij niet meer zal kunnen voldoen aan het quotum voor de teelt van suikerbieten. Verder zijn er 2 landbouwers in de deelgebieden Leiekant en D'Hooie waarvan de oppervlakte te klein zal worden voor contractteelten, bijvoorbeeld aardappelen.

5 EFFECTENBESCHRIJVING

Dit hoofdstuk biedt een antwoord op de volgende vragen:

- “Wat is het effect op **de landbouwsector** bij verlies van de gronden in de 5 deelgebieden ten gevolge van het project rivierherstel Leie?” (hoofdstuk 5.1).
- “Wat is het effect op **de betrokken bedrijven** bij verlies van de gronden in de 5 deelgebieden ten gevolge van het project rivierherstel Leie?” (hoofdstuk 5.2).

5.1 EFFECTEN OP DE LANDBOUWSECTOR

5.1.1 Verlies aan productieve oppervlakte

Het onttrekken van landbouwgronden aan een landbouwbedrijf heeft meerdere gevolgen voor de betrokken landbouwbedrijven. Landbouwbedrijven zijn afhankelijk van hun gronden voor hun **inkomen**. Dit zowel rechtstreeks omdat er minder teelten kunnen verbouwd worden, maar ook onrechtstreeks omwille van een **lagere ruwvoederproductie en een verlies van mestafzetmogelijkheden**. Daardoor kan het zijn dat men de veestapel moeten afbouwen of kan deze minder efficiënt aangehouden worden.

De landbouwgronden zijn eveneens van belang voor het **activeren van betalingsrechten** en om te voldoen aan de “conditionaliteit”, de voorwaarden voor subsidies van het nieuwe gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB), ecoregelingen, agromilieuklimaatmaatregelen en eventuele beheerovereenkomsten.

Bij onttrekking aan landbouw in de 5 deelgebieden en volledige inrichting voor watergebonden terrestrische natuur betekent dit een verlies aan **84.7 ha productieve landbouwoppervlakte** voor de landbouwsector. Tabel 39 geeft een overzicht van het verlies aan oppervlakte van geregistreerde landbouwpercelen, hoeveel landbouwpercelen er betrokken zijn en het aantal betrokken landbouwers per deelgebied.

Tabel 39: Verlies aan landbouwareaal, aantal betrokken landbouwbedrijven en percelen per deelgebied

	Leiekant en D’Hooie	Hof te Boelake	Gottem binnenkant	Machelen Put	Eindtotaal
Aantal betrokken landbouwers	5	8	6	6	25
Aantal betrokken landbouwpercelen	16	13	9	10	48
Oppervlakte van de betrokken percelen (in ha)	26.7	17.7	14.6	25.7	84.7

Bron: Perceelsregistratie 2021 Departement Landbouw en Visserij en eigen berekeningen

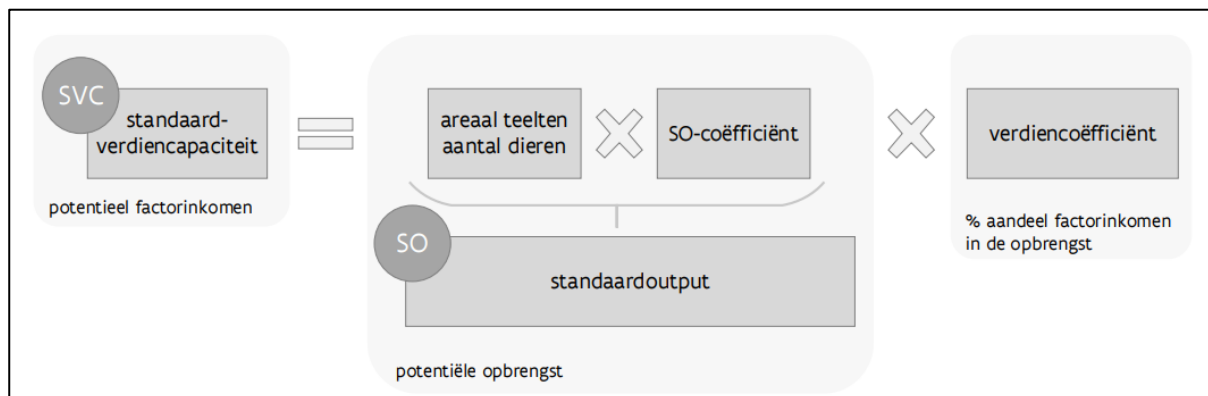
5.1.2 Verlies aan economische meerwaarde

De geregistreerde oppervlakte in de deelgebieden werd in 2021 voor meer dan de helft (43.4 ha of 51.2 %) uitgebaat als **grasland**. De andere helft, ongeveer 48.8 % van de geregistreerde oppervlakte is **akkerland**. In 2021 worden er voornamelijk aardappelen (10.9 ha), bloemkool (9.7 ha), wintertarwe (8.7 ha) en silomaïs (8.4 ha) geteeld. In minder mate worden er voederbieten (1.9 ha), knolselder (1.0 ha) en suikerbieten (0.7 ha) geteeld. Verder komt er een poel van 0.1 ha (0.02 ha) voor in het studiegebied.

Op basis van de **standaardverdien capaciteit (SVC) of het potentieel factorinkomen** wordt het jaarlijks verlies berekend voor de teelten in de 5 bijkomende deelgebieden. Het werkelijk verlies aan

standaardverdien capaciteit is groter omdat er hier enkel rekening wordt gehouden met de teelten en niet met de standaardverdien capaciteit van de dieren per bedrijf.

Door een combinatie van individuele teelt- en diergegevens van de landbouwer en algemene gemiddelde coëfficiënten wordt dit potentieel factorinkomen berekend. Het geeft een inschatting van wat het werkelijke factorinkomen van het bedrijf zou kunnen zijn (Departement Landbouw en Visserij, 2023d). Figuur 6 hieronder geeft een grafische voorstelling van de opbouw van de standaardverdien capaciteit (SVC).



Figuur 6: Grafische voorstelling van de opbouw van de standaardverdien capaciteit (Departement Landbouw en Visserij, 2023c)

Het **factorinkomen** is het deel van de opbrengsten dat overschiet om de productiefactoren (arbeid, kapitaal, grond) te vergoeden. Elke teeltcode en diersoort kan gekoppeld worden aan zowel een SO-coëfficiënt (standaardoutput) als een verdien coëfficiënt. De opbrengsten worden bepaald door de **standaardoutput (SO)**. Dit is een bedrag in euro. Deze standaardoutput wordt vermenigvuldigd met de **verdien coëfficiënt**. Dit is een getal tussen 0 en 1. Wat overblijft is bijgevolg het **potentieel factorinkomen (in euro)**, ook wel de **standaardverdien capaciteit** (Departement Landbouw en Visserij, 2023d).

Op basis van de teeltgegevens van de betrokken percelen gelegen in de 5 deelgebieden werd het totaal jaarlijks verlies aan productieve landbouwoppervlakte berekend. **De standaardoutput (SO) bedraagt 205252.10 euro en de standaardverdien capaciteit (SVC) 72123.80 euro voor het volledig studiegebied.**

Wanneer het in de toekomst niet meer mogelijk blijkt om mest af te zetten op de gronden gelegen in het studiegebied en die hoeveelheid **mest dient verwerkt te worden, betekent dit jaarlijks een extra kost van ongeveer 49496.60 euro voor de sector.**

Dit bedrag werd bepaald mits aanname van een dierlijke afzet van 170 kg N/ha op 84.7 ha met 6.4 kg N/ton (gemiddelde van 4.8 kg N/ton bij runderen en 8 kg N/ton bij varkens). Voor de verwerking van varkens- of runderdrijfmest betaalt de veehouder gemiddeld 17-18 euro/ton ruwe mest excl. 21% btw (Vlaams Coördinatiecentrum Mestverwerking, 2023). Dus gemiddeld 22 euro/ton incl. btw.

Het niet meer kunnen activeren van landbouwpremies op de gronden, kan een verlies betekenen van ongeveer 15669.50 euro die uit de sector wegvloeit.

De gemiddelde waarde van een **betalingsrecht** in 2023 bedraagt 185 euro per hectare. In het GLB vanaf 2023 beoogt men tegen 2026 een gemiddelde waarde van 180 à 185 euro per betalingsrecht (Departement Landbouw en Visserij, 2023e).

Daarnaast kunnen landbouwers die in aanmerking komen een bijbetaling aanvragen onder de '**aanvullende inkomenssteun voor jonge landbouwers**' (steunbedrag van 105 euro per hectare, toegekend voor maximum 90 subsidiabele hectares) en de '**duurzame zoogkoeienhouderij**' (Departement Landbouw en Visserij, 2023e en 2023f).

In het kader van het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB vanaf 2023) komen alleen 'actieve landbouwers' in aanmerking voor landbouwsteun. Om beschouwd te worden als actieve landbouwer moet de

landbouwer aan alle voorwaarden voldoen (Departement Landbouw en Visserij, 2023i). Eén van de voorwaarden is dat de landbouwer beschikt over een standaardverdien capaciteit, kortweg SVC, van minstens €7.500.

5.1.3 Verlies aan werkgelegenheid

De landbouwsector op zich zorgt voor tewerkstelling maar ook in de afgeleide sectoren, zoals in de toelevering, verwerking, handel en bij uitbreiding voor het volledige agrobusinesscomplex (ABC). De **agrovoedingsketen** is een grote werkgever in Vlaanderen en zorgt voor lokale tewerkstelling (Departement Landbouw en Visserij, 2022a).

Voor de landbouwbedrijven zijn er, gemiddeld over de periode 2012-2021, **1.6 familiale arbeidskrachten (FAK)** en voor de tuinbouw is dat 1.9 FAK. In de tuinbouw bedraagt het aantal voltijdse arbeidskrachten (VAK) 6.5, waarvan 4.6 afkomstig van externe arbeid, tegenover **1.8 VAK in de landbouw**. Wanneer een landbouwbedrijf ten gevolge van het project de bedrijfsactiviteit stopt en uit de sector stapt, betekent dit een verlies aan 1.8 voltijdse arbeidskracht (VAK) in de landbouw en bijkomend een indirect verlies van voltijdse arbeidskrachten in de agro-en voedingsindustrie (Departement Landbouw en Visserij, 2023g).

Bij de opmaak van deze studie worden de gronden binnen het studiegebied samen gebruikt door 25 landbouwbedrijven. Hiervan namen er 2 personen niet deel aan de landbouwenquête. In hoofdstuk 5.2.3 worden de resultaten van de effecten op bedrijfsniveau besproken.

5.2 EFFECTEN OP DE BETROKKEN BEDRIJVEN

5.2.1 Absolute en relatieve oppervlakte inbreng

5.2.1.1 Absolute oppervlakte inbreng

De **absolute oppervlakte inbreng** is de oppervlakte die de betrokken landbouwbedrijven kunnen verliezen bij de uitvoering van het project. Voor de bedrijven is de absolute oppervlakte belangrijk voor de productie van ruwvoeder, inkomensvorming uit akkerbouwteelten, afzet van mest en activatie van premies. Als norm kan worden gesteld dat het verlies van 5 ha overkomelijk is voor een traditioneel groter landbouwbedrijf. Een bedrijf dat meer dan 5 ha verliest, ondervindt reeds een omvangrijk effect *. Vanaf 10 ha verlies aan landbouwgronden per bedrijf wordt de impact zeer groot. Tabel 40 geeft een overzicht.

Tabel 40: Aantal betrokken landbouwbedrijven ingedeeld in klassen van absolute oppervlakte inbreng per deelgebied

Absolute oppervlakte inbreng	Leiekant en D'Hooie	Hof te Boekake	Gottem binnenkant	Machelen Put	Eindtotaal
<5 ha	3	7	5	4	19
5-10 ha	0	1	1	1	3
>10 ha	2	0	0	1	3
Eindtotaal	5	8	6	6	25

Bron: Perceelsregistratie 2021 Departement Landbouw en Visserij, landbouwenquête 2022-2023 en eigen berekeningen

Wat de absolute oppervlakte inbreng betreft zijn de meeste bedrijven in het studiegebied (19 van de 25 of 76%) betrokken in de categorie van < 5 ha. Er zijn 3 bedrijven die 5-10 ha grond kunnen verliezen. Deze bedrijven zijn gelegen in de deelgebieden Hof te Boekale, Gottem binnenkant en Machelen Put. Verder zijn er 3 bedrijven met een inbreng > 10 ha. Het gaat om 2 bedrijven in de deelgebieden Leiekant en D'Hooie en één bedrijf in het deelgebied Machelen Put.

*De norm 5 ha en 20% zijn afkomstig uit het flankerend landbouwbeleid waar gesteld wordt dat wanneer een landbouwbedrijf meer dan 20% van de gronden verliest het ernstig getroffen is en in aanmerking komt voor maatregelen. 5 ha is 20% van een gemiddeld Vlaams landbouwbedrijf.

Kaart 7 in bijlage toont de absolute oppervlakte inbreng van de betrokken landbouwbedrijven op perceelsniveau per deelgebied.

5.2.1.2 Relatieve oppervlakte inbreng

De **relatieve oppervlakte inbreng** is de oppervlakte die de betrokken landbouwbedrijven kunnen verliezen bij uitvoering van het project ten opzichte van de totale bedrijfsoppervlakte. De totale bedrijfsoppervlakte in 2022 werd tijdens de enquête nagevraagd bij de landbouwbedrijven. Indien het bedrijf niet deelnam aan de landbouwenquête werden de perceelsgegevens van 2021 gebruikt.

Hoe lager de relatieve oppervlakte inbreng, hoe beter het landbouwbedrijf het verlies aan landbouwgrond zal kunnen opvangen. De impact zal des te groter zijn, naarmate het landbouwbedrijf kleiner is in oppervlakte. Er wordt aangenomen dat wanneer een landbouwbedrijf 20 % of meer van zijn bedrijfsoppervlakte verliest, de leefbaarheid van het bedrijf in het gedrang komt. Tabel 41 geeft een overzicht. Kaart 8 in bijlage toont de relatieve oppervlakte inbreng van de betrokken landbouwbedrijven op perceelsniveau per deelgebied.

Tabel 41: Aantal betrokken landbouwbedrijven ingedeeld in klassen de relatieve oppervlakte inbreng per deelgebied

Relatieve oppervlakte inbreng	Leiekant en D'Hooie	Hof te Boelake	Gottem binnenkant	Machelen Put	Eindtotaal
<20%	3	7	5	5	20
20-40%	0	1	0	0	1
40-60%	2	0	1	0	3
>80%	0	0	0	1	1
Eindtotaal	5	8	6	6	25

Bron: Perceelsregistratie 2021 Departement Landbouw en Visserij, landbouwenquête 2022-2023 en eigen berekeningen

Bij 20 van de 25 betrokken bedrijven of 80 % is de relatieve oppervlakte inbreng kleiner dan 20%. Er is één bedrijf in het deelgebied Hof te Boelake met een relatieve oppervlakte inbreng tussen 20-40 %. Verder is er één bedrijf in het deelgebied Gottem binnenkant en zijn er 2 bedrijven in de deelgebieden Leiekant en D'Hooie die tussen 40 en 60 % oppervlakte kunnen verliezen bij uitvoering van het project ten opzichte van de totale bedrijfsoppervlakte. In de categorie > 80 % de relatieve oppervlakte inbreng is er één bedrijf betrokken in het deelgebied Machelen Put.

Bij het lezen van deze tabellen moet er rekening gehouden worden met een mogelijk **vertekend beeld** van de impact op de landbouwbedrijven. Landbouwbedrijven met een kleine bedrijfsoppervlakte hebben bij een beperkt absolute oppervlakte inbreng reeds een groot percentage relatieve oppervlakte verlies, terwijl dit dikwijls 'kleine bedrijven' zijn: niet-beroepsmatige landbouwbedrijven, hobbylandbouwers of gepensioneerde landbouwers met een niet-opvolgbaar bedrijf. In de paragraaf hieronder 5.2.2 wordt er een indeling gemaakt van de betrokken bedrijven in 5 categorieën van effect.

5.2.2 Indeling van de betrokken bedrijven in categorieën van effect

Op basis van de absolute en relatieve oppervlakte inbreng, het al dan niet betrokken zijn van de landbouweconomische huiskavel en het al dan niet zijn van een beroepsmatig landbouwbedrijf, worden de betrokken bedrijven ingedeeld in 5 categorieën van effect. De schematische indeling wordt geïllustreerd aan de hand van Figuur 7.

Effect op landbouw		verlies van			totale score	categorieën van effect
		> 5 ha	>20 %	lbeco. hk.		
b e r o e p s l a n d b o u w	ja	1	1	1	3 ptn	zeer groot
		1	1	0	2 ptn	groot
		1	0	1		
		0	1	1		
		1	0	0	1 pt	matig
		0	1	0		
		0	0	1		
	nee	0	0	0	0 ptn	beperkt
					minimaal effect	

Figuur 7: Indeling van de betrokken bedrijven in categorieën van effect

Onderstaande Tabel 42 geeft een overzicht van het aantal landbouwers en de betrokken oppervlakte (in ha en in %) per categorie van effect en per deelgebied. Kaart 9 in bijlage toont het de indeling van de betrokken landbouwers in categorieën van effect op perceelsniveau.

Tabel 42: Aantal landbouwers en de betrokken oppervlakte (in ha en in %) per categorie van effect en per deelgebied

Categorieën van effect op landbouw	Leiekant en D'Hooie		Hof te Boelake		Gottem binnenkant		Machelen Put		Eindtotaal	
	aantal	opp. ha (%)	aantal	opp. ha (%)	aantal	opp. ha (%)	aantal	opp. ha (%)	aantal	opp. ha (%)
Zeer groot effect	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Groot effect	1	11.1 (41.5)	1	8.4 (47.8)	1	6.9 (47.5)	0	0.0	3	26.5 (31.2)
Matig effect	2	11.7 (43.6)	0	0	0	0.0	1	5.1 (19.7)	3	16.7 (19.7)
Beperkt effect	1	1.3 (4.8)	6	8.2 (46.7)	5	7.7 (52.5)	4	6.7 (26.0)	16	23.9 (28.2)
Minimaal effect	1	2.7 (10.1)	1	1.0 (5.6)	0	0.0	1	14.0 (54.3)	3	17.7 (20.8)
Eindtotaal	5	26.7	8	17.7	6	14.6	6	25.7	25	847

Bron: Perceelsregistratie 2021 Departement Landbouw en Visserij, landbouwenquête 2022-2023 en eigen berekeningen

Elke betrokken landbouwer gebruikt gronden in respectievelijk één van de 5 deelgebieden. Er zijn wel landbouwers betrokken in de 5 deelgebieden die ook gronden gebruiken in één of meerdere van de 10 deelgebieden. Het gaat in totaal om 7 landbouwers. De betrokken oppervlakte van deze landbouwers in één van de 10 deelgebieden wordt meegenomen in het 'landbouweffectenrapport van de 15 deelgebieden'.

5.2.2.1 Minimaal effect

In deze categorie worden 'kleine bedrijven' ingedeeld. 'Kleine bedrijven' zijn landbouwbedrijven met een kleine omvang zoals landbouwbedrijven die niet-beroepsmatig worden uitgebaat, bedrijven van gepensioneerde landbouwers die te klein zijn om opgevolgd te worden en hobby landbouwers. Deze bedrijven halen het hoofdaandeel van het inkomen uit niet-landbouw (bv. pensioenuitkering, inkomen buiten landbouw etc.). Het inkomen uit landbouw is aanvullend. De effecten bij verlies van gronden voor deze bedrijven kunnen leiden tot een verlies van het persoonlijk, aanvullend inkomen maar hebben weinig impact op de landbouw als economische sector op zijn geheel. Ze hebben dan ook een minimaal effect op hun landbouwbedrijf. Deze bedrijven komen wel in aanmerking voor flankerende maatregelen maar dienen toch als aparte categorie aangegeven te worden.

In het studiegebied zijn er 3 'kleine bedrijven' aanwezig, telkens één bedrijf in de deelgebieden Leiekant en D'Hooie, Hof te Boelake en Machelen Put. Deze kleine bedrijven gebruiken 17.7 ha of 20.8 % van het studiegebied. In het deelgebied Machelen Put gebruikt het 'klein bedrijf' meer dan de helft (14 ha of 54.3 %) van het deelgebied.

5.2.2.2 Beperkt effect

In deze categorie worden beroepsmatige landbouwbedrijven ingedeeld die een absoluut oppervlakteverlies hebben < 5 ha en een relatief oppervlakte verlies < 20 % en er zijn geen landbouweconomische huiskavelpercelen betrokken. Door een beperkt verlies aan oppervlakte en een beperkt relatief verlies ten opzichte van de totale bedrijfsoppervlakte en geen landbouweconomische huiskavel, ondervinden deze bedrijven beperkte en remedieerbare gevolgen. Afhankelijk van de bedrijfsspecifieke situatie kunnen de effecten worden geremedieerd door een financiële vergoeding of ruilgrond.

Effecten bij verlies aan gronden in het deelgebied kunnen zijn:

- Beperkt verlies aan akkerland
- Beperkt verlies aan grasland en ruwvoederwinning
- Beperkt verlies aan ruimte voor mestafzet
- Beperkt inkomensverlies o.a. door verlies aan gronden voor activatie betalingsrechten
- Toenemende kosten o.a. door minder vruchtafwisseling, hogere vaste kosten

De meeste bedrijven in het studiegebied, 16 van de 25 of 64 %, behoren tot deze categorie van effect. Deze bedrijven gebruiken 23.9 ha of 28.2 % van het studiegebied. Voornamelijk in de deelgebieden Hof te Boelake en Gottem binnenkant worden respectievelijk 6 van de 8 en 5 van de 6 betrokken bedrijven ingedeeld in deze categorie. In Hof te Boelake gebruiken deze bedrijven 8.2 ha of 46.7 % van het deelgebied en in Gottem binnenkant iets meer dan de helft (7.7 ha of 52.5 %) van het deelgebied.

5.2.2.3 Matig effect

In deze categorie worden beroepsmatige landbouwbedrijven ingedeeld die of een absoluut oppervlakteverlies hebben > 5 ha of een relatief oppervlakte verlies > 20 % of waarbij landbouweconomische huiskavelpercelen betrokken zijn. De effecten op deze bedrijven zijn belangrijk en verschillend maar te overleven mits aanpassingen in de bedrijfsvoering of de toekomstplannen. Afhankelijk van de bedrijfsspecifieke situatie kunnen de effecten worden geremedieerd door een financiële vergoeding of ruilgrond.

Effecten door verlies van de gronden in de deelgebieden kunnen zijn:

- Aanzienlijk verlies aan akkerland
- Aanzienlijk verlies aan grasland en ruwvoederwinning
- Aanzienlijk verlies aan ruimte voor mestafzet
- Aanzienlijk inkomensverlies oa. ook door hogere vaste kosten en verlies aan gronden voor activatie betalingsrechten
- Verlies aan percelen dichtbij de bedrijfszetel

In de categorie van beroepsmatige landbouwbedrijven met matig effect worden er 3 bedrijven ingedeeld. Het gaat om 2 bedrijven in de deelgebieden Leiekant en D'Hooie. Deze bedrijven gebruiken 11.7 ha of 43.6 % van de deelgebieden Leiekant en D'Hooie. Verder is er één bedrijf in het deelgebied Machelen Put. In totaal gebruiken deze 3 bedrijven 16.7 ha of 19.7 % van het studiegebied.

5.2.2.4 Groot effect

In deze categorie worden beroepsmatige landbouwbedrijven ingedeeld die en/of een absoluut oppervlakteverlies hebben > 5 ha en/of een relatief oppervlakte verlies > 20 % en/of waarbij landbouweconomische huiskavelpercelen betrokken zijn. Gezien het groot effect (grote oppervlakte of groot aandeel in de totale oppervlakte) verkiezen deze bedrijven meestal ruilgrond als remediërende maatregel. Ze hebben immers hun gronden nodig voor het verder bestaan van het bedrijf. Wanneer het niet om landbouweconomische huiskavelpercelen gaat, is ruilgrond (indien beschikbaar) een haalbare optie.

Effecten door verlies van de gronden in de deelgebieden kunnen zijn:

- Groot verlies aan akkerland
- Groot verlies aan grasland en ruwvoederwinning
- Groot verlies aan ruimte voor mestafzet
- Groot inkomensverlies oa. ook door hogere vaste kosten en verlies aan gronden voor activatie betalingsrechten
- Groot verlies aan percelen dichtbij de bedrijfszetel

In de deelgebieden Leiekant en D'Hooie, Hof te Boelake en Gottem binnenkant komt er telkens 1 bedrijf voor met een groot effect. De bedrijven gebruiken telkens bijna de helft van de oppervlakte van het deelgebied, respectievelijk 41.5 %, 47.8 % en 47.5 %. In de deelgebieden Leiekant en D'Hooie is de landbouweconomische huiskavel van het bedrijf betrokken. In totaal nemen de 3 beroepsmatige bedrijven met groot effect 26.5 ha of 30.1 % van het studiegebied in.

5.2.2.5 Zeer groot effect

In deze categorie worden beroepsmatige landbouwbedrijven ingedeeld die een absoluut oppervlakteverlies hebben > 5 ha en een relatief oppervlakte verlies > 20 % en waarbij landbouweconomische huiskavelpercelen betrokken zijn. Deze bedrijven ondervinden zeer grote economische verliezen tot een mogelijke stopzetting van het bedrijf. De bedrijven zijn sterk verbonden aan het projectgebied (landbouweconomische huiskavel) en de effecten remediëren is moeilijk. Deze bedrijven vragen vaak een totaaloplossing.

Effecten door verlies van de gronden in de deelgebieden kunnen zijn:

- Zeer groot verlies aan akkerland
- Zeer groot verlies aan grasland en ruwvoederwinning
- Zeer groot verlies aan ruimte voor mestafzet
- Zeer groot inkomensverlies oa. ook door hogere vaste kosten en verlies aan gronden voor activatie betalingsrechten
- Verlies aan een groter geheel van (landbouweconomische) percelen

In het studiegebied zijn er geen bedrijven betrokken met een zeer groot effect.

5.2.3 Effecten op bedrijfsniveau

De landbouwers zijn in veel gevallen eigenaar van de bedrijfszetel en van een **beperkt tot groot deel van hun landbouwpercelen** (zie hoofdstuk 3.4 Bedrijfszetel en landbouweconomische huiskavel en hoofdstuk 3.5 Eigendomssituatie). De landbouwers geven volgende zaken aan: “het project zal een effect hebben op de **marktwaaarde** van het landbouwbedrijf”, “men verwacht een daling in waarde” en “de bedrijfszetel en de woning zullen minder aantrekkelijk zijn voor eventuele overnemers”. “Indien de huiskavel kleiner wordt, worden de bedrijfsgebouwen te groot voor het gebruik”. “De landbouwer kan geen maximaal rendement meer halen uit de gedane investeringen”. “Kleinere landbouwbedrijven zijn per éénheid van oppervlakte minder waard”.

Tijdens de landbouwenquête bevroeg men het **belang van de betrokken percelen**. Zijn de betrokken gronden belangrijk voor het bedrijf of zijn ze minder belangrijk en kunnen ze ‘gemist’ worden binnen de bedrijfsvoering. Tabel 43 geeft een overzicht.

Tabel 43: Belang van de betrokken percelen binnen de bedrijfsvoering

Belang gronden	Leiekant en D'Hooie	Hof te Boelake	Gottem binnenkant	Machelen Put	Eindtotaal
Zeer belangrijk	4	7	4	4	19
Minder belangrijk	1	0	2	1	4
Geen gegevens	0	1	0	1	2
Eindtotaal	5	8	6	6	25

Bron: Landbouwenquête 2022-2023 en eigen berekeningen

Van de 23 geënquêteerde landbouwers gaven er 19 bedrijfsleiders aan dat de gronden **zeer belangrijk en onmisbaar** zijn voor het bedrijf. Het gaat om 82.6 % van de geënquêteerde bedrijven. Over de 2 niet-geënquêteerde bedrijven zijn er 'geen gegevens' beschikbaar. Slechts 4 landbouwers gaven aan dat ze de **betrokken gronden kunnen missen**. Het gaat om 4 beroepsmatige bedrijven. In het deelgebied Gottem binnenkant gaat het om 2 bedrijven. In de deelgebieden Leiekant en D'Hooie gaat het om één bedrijf en in het deelgebied Machelen Put gaat het ook om één bedrijf.

Tijdens de landbouwenquête vroeg men aan de betrokken landbouwers of ze de **toekomstplannen van het bedrijf zullen moeten aanpassen** door het project. Onderstaande Tabel 44 geeft een overzicht.

Tabel 44: Aanpassing toekomstplannen van de betrokken bedrijven per deelgebied

Wijziging toekomstplannen	Leiekant en D'Hooie	Hof te Boelake	Gottem binnenkant	Machelen Put	Eindtotaal
Ja	3	6	3	3	15
Nee	2	1	3	2	8
Geen gegevens	0	1	0	1	2
Eindtotaal	5	8	6	6	25

Bron: Landbouwenquête 2022-2023 en eigen berekeningen

Van de 23 geënquêteerde landbouwers zullen er 15 personen (of 65.2 %) de toekomstplannen moeten aanpassen en 8 landbouwers (of 34.8 %) niet. De 4 landbouwers die tijdens de enquête aangaven dat de gronden minder belangrijk waren voor hen zeiden ook dat ze de toekomstplannen niet zullen moeten aanpassen. Daarnaast zijn er nog 4 andere landbouwers die de toekomstplannen niet zullen moeten wijzigen door het project. Het gaat nog om één bedrijf in de deelgebieden Leiekant en D'Hooie, één landbouwer in het deelgebied Hof te Boelake, één bedrijf in het deelgebied Gottem binnenkant en één bedrijf in Machelen Put.

Daarnaast werd tijdens de enquête bevraagd of de **bedrijfsvoering in het gedrang** zal komen door het project. Onderstaande Tabel 45 toont bij hoeveel bedrijven de bedrijfsvoering in het gedrang zal komen bij uitvoering van het project.

Tabel 45: Overzicht bedrijfsvoering komt in het gedrang per deelgebied

Bedrijfsvoering in gedrang	Leiekant en D'Hooie	Hof te Boelake	Gottem binnenkant	Machelen Put	Eindtotaal
Ja	3	5	3	2	13
Nee	2	2	3	3	10
Geen gegevens	0	1	0	1	2
Eindtotaal	5	8	6	6	25

Bron: Landbouwenquête 2022-2023 en eigen berekeningen

Van de 23 geënquêteerde landbouwers gaven er 13 aan (of 56.2 %) dat de bedrijfsvoering in het gedrang zal komen. Voornamelijk landbouwers betrokken in de deelgebieden Leiekant en D'Hooie (3 van de 5 geënquêteerde landbouwers) en in Hof te Boelake (5 van de 7 geënquêteerde landbouwers) gaven aan dat de bedrijfsvoering in het gedrang kan komen bij verlies van de gronden door het project.

////////////////////////////////////

5.2.4 Andere opmerkingen en effecten

In dit deel worden de effecten beschreven die in de voorgaande delen nog niet werden behandeld en worden de opmerkingen van de landbouwers ten aanzien van het project weergegeven.

In totaal gaven er 4 geënquêteerde landbouwers dat er mogelijks een **effect is voor de opvolger** van het landbouwbedrijf. Hiervan zijn er 2 landbouwbedrijven gelegen in Machelen Put en 2 landbouwbedrijven in Gotten binnenkant.

Tijdens het gesprek waren er verschillende landbouwers die vroegen of er een mogelijkheid was tot **aanpassing van de perimeter** van het betrokken deelgebied. Door een wijziging van de perimeter zou hun perceel niet meer betrokken zijn. In totaal gaat het om 3 landbouwers, 2 bedrijven met percelen betrokken in het deelgebied Hof te Boelake en één bedrijf met percelen in de deelgebieden Leiekant en D'Hooie.

Eén bedrijfsleider gaf aan dat hij door het project een **aanpassing van het landbouwbedrijfsbeleid** zal moeten doorvoeren bij verlies van de gronden. Het gaat om een bedrijf met grond in het deelgebied Hof te Boelake.

Een andere landbouwer, betrokken in het deelgebied Hof te Boelake, vermeldde dat er een indirect effect is op zijn **activiteiten als loonwerker**. Als andere landbouwers gronden verliezen ten koste van het project, zullen er bijgevolg mindere gronden zijn waarop er loonwerken moeten uitgevoerd worden.

Aan de landbouwenquête werden er twee bijkomende vragen toegevoegd met betrekking tot de actualiteit (beleid en ruimtelijke ordening) nl.:

1. “Hebben de maatregelen van het **krokusakkoord** (pas regeling, maatregelen varkensbedrijf, ontheffing van bemesting etc.) effect op uw bedrijf?”
2. “Voorziet u naar de toekomst toe effect ten gevolge van het **RUP Wielsbeke-Deinze**.”

Op de eerste vraag hebben 13 van de 23 geënquêteerde bedrijven (of 56.5 %) negatief geantwoord. Zij ervaren geen effecten op het bedrijf van de maatregelen van het krokusakkoord. Van de 5 betrokken bedrijven die varkens houden, gaven er 4 bedrijfsleiders aan dat er een effect is van de maatregelen op hun bedrijf. Voornamelijk werd er een **reductie in het aantal varkens** aangegeven met bijkomend het plaatsen van een **luchtwasser** om de vergunning te behouden. Eén bedrijf betrokken in de deelgebied Leiekant en D'Hooie zei 30% te moeten reduceren in de emissie van ammoniak om de vergunning te kunnen verderzetten. Een andere bedrijfsleider stelde dat het mogelijks moeilijker wordt om een passende beoordeling te verkrijgen voor zijn stal. Verder gaf één bedrijfsleider aan dat er nultbemesting van toepassing zou zijn wanneer men dichtbij VEN-gebied (Vlaams Ecologisch Netwerk) gelegen is.

Op de tweede vraag antwoordden 13 van de 23 geënquêteerde landbouwers (of 56.5 %) negatief. Ze zullen naar de toekomst toe geen effecten ervaren ten gevolge van het RUP Wielsbeke-Deinze. Een **bemestingsbeperking** ten gevolge van de bestemmingswijziging werd aangehaald door 6 geënquêteerde landbouwers (3 bedrijven met percelen in het deelgebied Hof te Boelake en 3 bedrijven met gronden te Gotten binnenkant). Daarnaast werd een effect op de **aanvraag van een vergunning** door 2 landbouwers vermeld. Een mogelijke **bestemmingswijziging** van percelen werd ook door 2 landbouwers aangehaald. Eén landbouwer met gebruik in Leiekant en D'Hooie denkt dat de **uitstootbeperkingen** nog kunnen verhogen en een andere landbouwer met gebruik in Hof te Boelake denkt aan **sproeibeperkingen**.

Tijdens de enquête uitten verschillende landbouwers dat ze percelen gebruiken in de buurt van de **natuurgebieden Meikensbossen (regio Dentergem) of dichtbij de Zeverenbeekvallei (Deinze)** en hierdoor reeds effecten ervaren op hun gebruik.

6 FLANKEREND BELEID EN REMEDIËRENDE MAARTEGELEN

6.1 FLANKEREND BELEID

Het flankerend beleid bestaat uit een pakket van stimulerende en compenserende maatregelen voor de betrokken landbouwers. Het flankerend beleid krijgt gestalte via 'lokale grondenbank' en financiële stimuli'.

6.1.1 Lokale grondenbank

Voor het project rivierherstel Leie zijn er twee grondenbanken actief, één voor de 500 ha watergebonden terrestrische natuur in de 15 gebieden (10+5), in opdracht van het Agentschap Natuur en Bos (ANB) en één voor het herstel van de oude Leiemeanders, in opdracht van De Vlaamse Waterweg (DVW).

Met de grondenbank tracht de VLM aan de betrokken landbouwers en eigenaars in de projectgebieden van ANB of DVW een keuze te bieden: een **financiële regeling of ruilgrond** (gelijkwaardige grond op een andere locatie). In en buiten de projectgebieden kan de grondenbank van de VLM daarom gronden aankopen. De VLM streeft er naar om een oplossing op maat voor elke betrokkene uit te werken.

De werking van de grondenbank is een continu proces. Binnen de projectgebieden en in het zoekgebied (de gemeenten Wervik, Menen, Wevelgem, Kortrijk, Kuurne, Harelbeke, Wielsbeke, Waregem, Dentergem, Zulte en Deinze) tracht de VLM gronden aan te kopen om ze later uit te ruilen.

Om de slagkracht van de grondenbanken (verwerven van ruilgronden en zoeken naar oplossingen voor pachters) te verhogen en de kansen op minnelijke verwerving te maximaliseren, werd het flankerend beleid uitgebreid (Besluit Vlaamse Regering 2021) met twee bijkomende maatregelen namelijk een **eigenaarstoeslag** en een **pachtaanvaardingsvergoeding in het zoekgebied**. Met de eigenaarstoeslag van 20 % bovenop de aankoopssom worden eigenaars gestimuleerd om gronden te verkopen in het zoekgebied. Deze gronden kunnen aangewend worden als ruilgronden. Met de pachtaanvaardingsvergoeding van 20 % van de aankoopssom van een grond worden eigenaars met gronden in het zoekgebied gestimuleerd om een pachter te aanvaarden op hun grond. Zodoende kan een oplossing geboden worden aan landbouwers die gronden bestemd voor de inrichting van watergebonden, terrestrische natuur pachten.

6.1.2 Financiële stimuli

Bij beëindiging van gebruik of verkoop van gronden **in de projectgebieden** (15 gebieden en oude Leiemeanders) van ANB en DVW aan de grondenbank geldt de volgende financiële regeling:

- De **gebruiker** ontvangt bij het beëindigen van zijn gebruik een extra financiële toeslag bovenop de vergoeding voor het beëindigen van het gebruik, de zogenaamde **wijkersstimulus** (2.000 euro per hectare).
- De **eigenaar** van gronden binnen het projectgebied ontvangt een toeslag van maximaal 20% bovenop de geschatte waarde van de grond.
- Als de **eigenaar ook de gebruiker** is van het perceel, ontvangt hij - naast de toeslag van maximaal 20% op de geschatte waarde van de grond - ook de wijkersstimulus (2.000 euro per ha) bij het beëindigen van zijn gebruik.

Bij beëindiging van gebruik of verkoop van gronden **buiten de projectgebieden** (zoekgebied) geldt de volgende financiële regeling:

- Een **gebruiker** die ook gronden gebruikt in de projectgebieden, ontvangt bij het beëindigen van zijn gebruik een extra financiële toeslag bovenop de vergoeding voor het beëindigen van het gebruik, de zogenaamde wijkersstimulus (2000 euro per hectare).

- Een **gebruiker** die geen gronden gebruikt in de projectgebieden, ontvangt bij het beëindigen van zijn gebruik een extra financiële toeslag bovenop de vergoeding voor het beëindigen van het gebruik, de zogenaamde wijkersstimulus (1000 euro per hectare).
- De **eigenaar** van gronden buiten de projectgebieden ontvangt een toeslag van maximaal 20 % bovenop de geschatte waarde van de grond.
- De **eigenaar** van gronden buiten het projectgebied ontvangt een pachtaanvaardingsvergoeding van 20% van de aankoopssom van een grond bij aanvaarden van een pachter op hun grond.

6.1.3 Overzicht

Onderstaande Tabel 46 geeft een overzicht van de vergoedingen en toelagen in het kader van het project rivierherstel Leie.

Tabel 46: Financiële stimuli project rivierherstel Leie

Flankerend beleid	Grond(en) in projectgebied(en)	Grond(en) in zoekgebied
Gebruiker	vergoeding voor het beëindigen van het gebruik + wijkersstimulus (2000 euro/ha)	vergoeding voor het beëindigen van het gebruik + wijkersstimulus (2000 euro/ha)
Eigenaar	geschatte waarde van de grond + toeslag van maximaal 20 %	geschatte waarde van de grond + toeslag van maximaal 20 % of pachtaanvaardingsvergoeding van 20% van de aankoopssom grond
Eigenaar-gebruiker	geschatte waarde van de grond + toeslag van maximaal 20 % + wijkersstimulus (2000 euro/ha) bij beëindigen van het gebruik	Indien vrij van gebruik: geschatte waarde van de grond + toeslag van maximaal 20 %
Niet-betrokken landbouwer	/	vergoeding voor het beëindigen van het gebruik + wijkersstimulus (1000 euro/ha)

6.1.4 Opkoopregeling

De opkoopregeling of de aankoop van het volledig landbouwbedrijf, is voorzien in de overeenkomsten tussen LGB VLM-ANB en LGB VLM-DVW. Mits toestemming van ANB en DVW en indien er voldaan is aan een aantal voorwaarden kan VLM opdracht geven aan de dienst vastgoedtransacties om te onderhandelen over de aankoop van een volledig bedrijf (eerder theoretisch mits hoge aankoopprijs).

6.2 REMEDIËRENDE MAATREGELEN

6.2.1 Maatregelen voor het areaalverlies

Tijdens de landbouwenquête werd er bevraagd wat de getroffen landbouwers wensen als mogelijke **remediërende maatregel voor het areaalverlies** door het project. Onderstaande Tabel 47 geeft een overzicht van de remediërende maatregelen die werden gevraagd door de betrokken landbouwers per deelgebied.

Tabel 47: Overzicht remediërende maatregelen per deelgebied

Remediërende maatregelen	Leiekant en D'Hooie	Hof te Boelake	Gottem binnenkant	Machelen Put	Eindtotaal
Financiële vergoeding	2	0	1	1	4
Ruilgrond	0	5	4	2	11
Totaaloplossing	1	0	1	0	2
Nog geen keuze	2	1	0	2	5
n.v.t.	0	1	0	0	1
geen gegevens	0	1	0	1	2
Eindtotaal	5	8	6	6	25

Bron: Landbouwenquête 2022-2023 en eigen berekeningen

Van de 23 deelnemende landbouwers aan de landbouwenquête wensen 11 landbouwers (of 47.3 %) **ruilgrond**. Daaropvolgend vragen 4 bedrijfsleiders een **financiële vergoeding**. Er zijn 2 bedrijfsleiders die een **totaaloplossing** vragen voor hun bedrijf. Het gaat om een landbouwbedrijf in de deelgebieden Leiekant en D'Hooie dat in de categorie 'beroepsmatige landbouwbedrijven met matig effect' is ingedeeld en een landbouwbedrijf gelegen in het deelgebied Gottem binnenkant met een groot effect.

Verder zijn er 5 bedrijfsleiders die **nog geen keuze** hebben gemaakt welke remediërende maatregel ze wensen voor het mogelijke areaalverlies. In het deelgebied Hof te Boelake komt er een bedrijf niet in aanmerking voor remediërende maatregelen omdat het grond gebruikt via een gebruiksovereenkomst. Over 2 landbouwbedrijven zijn er 'geen gegevens' beschikbaar omdat ze niet wensten deel te nemen aan de landbouwenquête.

Het aanbieden van ruilgronden verloopt via twee **lokale grondenbanken** (zie hoofdstuk 6.1.1). Tijdens de enquête werd er bevraagd of de betrokken landbouwers interesse zouden hebben om gronden te verkopen in het zoekgebied. Op deze vraag antwoordden alle landbouwers negatief behalve één landbouwer met gebruik in het deelgebied Gottem binnenkant. Verder vroeg men of er landbouwers interesse zouden hebben om alle gronden af te staan en te stoppen met het bedrijf. Op deze vraag reageerde opnieuw iedereen negatief behalve dezelfde persoon uit het deelgebied. De laatste vraag met betrekking tot het afstaan van gronden was of men de bedrijfszetel met bijhorende gronden wenste af te staan en te stoppen met boeren. Op deze vraag gaf één bedrijfsleider betrokken in de deelgebieden Leiekant en D'Hooie een positief antwoord maar wel met de voorwaarde dat men dan op een andere locatie opnieuw zou kunnen herbeginnen. Eén bedrijf betrokken in het deelgebied Gottem binnenkant zou interesse hebben om de bedrijfszetel met bijhorende gronden af te staan maar wenst wel alle andere gronden te behouden.

6.2.2 Natuurbeheer met gebruiksovereenkomst

Na inrichting van het projectgebied worden er gebruiksovereenkomsten afgesloten met landbouwers die wensen aan natuurbeheer te doen binnen de deelgebieden. Dit betekent dat de landbouwers gratis gebruik kunnen maken van de gronden maar wel de opgelegde beperkingen moet nakomen zodat de vastgelegde natuurdoelstellingen bereikt kunnen worden. Tijdens de enquête werd er gevraagd of de betrokken landbouwer interesse zou hebben in zo een samenwerking. Tabel 48 geeft een overzicht.

Tabel 48: Overzicht landbouwers met interesse in natuurbeheer via een gebruiksovereenkomst per deelgebied

Interesse in natuurbeheer	Leiekant en D'Hooie	Hof te Boelake	Gottem binnenkant	Machelen Put	Eindtotaal
Ja	3	0	2	2	7
Nee	2	7	4	1	14
Nog geen keuze	0	0	0	2	2
Geen gegevens	0	1	0	1	2
Eindtotaal	5	8	6	6	25

Bron: Landbouwenquête 2022-2023 en eigen berekeningen

Van de 23 geënquêteerde landbouwers hebben 14 landbouwers (of 60.9 %) geen interesse in natuurbeheer na inrichting van het projectgebied. In totaal hebben 7 geënquêteerde landbouwers (of 30.4 %) wel interesse. In het deelgebied Machelen Put zijn er 2 landbouwers (of 8.7 %) die nog niet beslist hebben of ze interesse hebben.

Van de 7 landbouwers die interesse hadden gaven 4 personen aan dat de opbrengst bruikbaar moet zijn binnen de bedrijfsvoering. Eén landbouwer stelde dat ook de locatie van de gronden niet te ver mag zijn van de bedrijfszetel. Verder was er één landbouwer betrokken in de deelgebieden Leiekant en D'Hooie die zei enkel interesse te hebben in een volledig deelgebied en enkel tijdens het seizoen. De landbouwers met interesse in het deelgebied Machelen Put koppelden hun antwoord aan een voorwaarde: één landbouwer wilt enkel maaïen en de andere landbouwer wenst enkel een overeenkomst af te sluiten indien het natuurbeheer past binnen de plannen van de opvolger.

7 CONCLUSIE

Dit rapport beschrijft de resultaten van de studie op landbouw in de 5 bijkomende deelgebieden (Leiekant, D’Hooie, Hof te Boelake, Gottem binnenkant en Machelen Put) en geeft de effecten weer op de landbouwsector en op de betrokken landbouwbedrijven bij eventueel verlies van de gronden door het project rivierherstel Leie. Verder wordt er een overzicht gegeven van het flankerend beleid en de gevraagde remediërende maatregelen.

De totale oppervlakte van de 5 deelgebieden bedraagt 132.8 ha waarvan er in 2021 119.9 ha wordt geregistreerd door landbouw door 30 hoofdgebruikers. In de deelgebieden Hof te Boelake en Gottem binnenkant zijn er reeds verschillende percelen in eigendom van de Vlaamse Overheid (Agentschap voor Natuur en Bos en grondenbank rivierherstel Leie) en deze percelen worden niet meegenomen in de analyses. In totaal zijn er 25 betrokken landbouwers die samen 48 percelen gebruiken met een totale oppervlakte van 84.7 ha. Verder in dit rapport worden de betrokken percelen in de 5 deelgebieden ook ‘het studiegebied’ genoemd. Van de 25 gecontacteerde landbouwers hebben er 23 personen meegewerkt aan de landbouwenquête (responspercentage van 92 %).

Meer dan de helft (43.4 ha of 51.2 %) van de geregistreerde oppervlakte in het studiegebied wordt uitgebaat als **grasland**. De andere helft, ongeveer 48.8 % van de geregistreerde oppervlakte is **akkerland**. De gemiddelde perceelsgrootte van de percelen in het studiegebied is ongeveer **1.8 ha**. In het studiegebied zelf komen er geen bedrijfszetels voor. Van de 48 percelen in het studiegebied zijn er **7 percelen onderdeel van een landbouweconomische huiskavel** (of 14.6 %). Het gaat om percelen in gebruik door 1 landbouwbedrijf met de bedrijfszetel gelegen aan de rand van de deelgebieden Leiekant en D’Hooie en met een uitloper van de landbouweconomische huiskavel in het studiegebied. Van de totale oppervlakte van de 5 deelgebieden wordt 30.4 % gebruikt via pacht en is er 60.4 % in eigendom van de gebruikers. Het aandeel percelen dat wordt gepacht is het hoogst in het deelgebied Gottem binnenkant (70%). De meest percelen zijn in eigendom van de gebruikers in het deelgebied Machelen Put (72.2%).

Rundveebedrijven (10) en gemengde bedrijven met akkerbouw en rundvee (4) gebruiken ongeveer de helft van de percelen (40.2 ha of 47.4 %) in het studiegebied. Daarnaast komen er 3 kleine bedrijven voor die 17.7 ha of 20.8 % van de gronden in het studiegebied gebruiken. Binnen het bedrijfstype ‘klein bedrijf’ vallen landbouwbedrijven met een kleine omvang zoals landbouwbedrijven die niet-beroepsmatig worden uitgebaat, bedrijven van gepensioneerde landbouwers die te klein zijn om opgevolgd te worden en hobby landbouwers. Verder zijn er nog 3 varkensbedrijven, 2 akkerbouwbedrijven, 2 gemengde bedrijven met akkerbouw en varkens en 1 groentenbedrijf betrokken in de 5 deelgebieden. De gemiddelde bedrijfsoppervlakte van de landbouwbedrijven betrokken in het studiegebied is ongeveer 37 ha in 2021. De meeste oppervlakte wordt gebruikt door bedrijven met economisch matige (9), tot grote (3) en zeer grote (6) omvang (63.3 ha of 74.6 % van de 5 deelgebieden). De zeer kleine (4) en kleine (3) betrokken landbouwbedrijven gebruiken 21.5 ha of 25.3 % van de oppervlakte in het studiegebied. Van de 23 landbouwbedrijven die deelnamen aan de landbouwenquête gaven er 17 bedrijfsleiders aan dat landbouw het **hoofdberoep** is. Daarnaast zijn er 2 bedrijven waarbij landbouw een **nevenberoep** is. Er zijn 3 gepensioneerde landbouwers en er is 1 bedrijf dat in de categorie ‘n.v.t.’ valt omdat het wordt uitgebaat als een vennootschap. De gemiddelde leeftijd van de bedrijfsleiders met gebruik in het studiegebied is **59 jaar**. De jongste bedrijfsleider is 26 jaar, de oudste is 77 jaar in 2022. De grootste groep van landbouwers is tussen **50 en 65 jaar oud**. Het gaat om 14 landbouwbedrijven die 42.1 ha of 49.7 % van de oppervlakte binnen het studiegebied gebruiken. Verder zijn er 6 landbouwers die reeds de pensioenleeftijd (≥65 jaar) bereikt hebben.

De **meest kwetsbare bedrijven** in een studiegebied waarin grondinnames worden voorzien zijn de landbouwbedrijven met grondtekort of een grondbalans in evenwicht. In het studiegebied gaat dit om **21 geënuquêteerde landbouwbedrijven (of 95.5 %)**. Voor één bedrijf waren deze vragen niet van toepassing (‘n.v.t.’). Bijna alle geënuquêteerde bedrijven (22 van de 23 of 95.7 %) gaven aan dat ze een **inkomensverlies** zullen lijden door een verlies aan betalingsrechten. Een **tekort of verlies aan ruimte voor mestafzet** werd

8 LITERATUURLIJST

Al onderstaande bronnen werden geconsulteerd in de periode van opmaak van dit landbouweffectenrapport: tussen begin oktober 2023 en eind januari 2024.

Departement Landbouw en Visserij. (2022a). *Landbouwrapport 2020*. Beschikbaar via:

<https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/41555>

Departement Landbouw en Visserij. (2023a). *Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) 2023-2027: algemeen kader*. Beschikbaar via: <https://lv.vlaanderen.be/beleid/landbouwbeleid-eu/gemeenschappelijk-landbouwbeleid-glb/2023-2027-algemeen-kader>

Departement Landbouw en Visserij. (2023b). *Gemeenschappelijk Landbouwbeleid 2023 - 2027 (perceelsgebonden steun)*. Beschikbaar via:

<https://lv.vlaanderen.be/subsidies/perceelsgebonden/gemeenschappelijk-landbouwbeleid-2023-2027>

Departement Landbouw en Visserij. (2023c). *VLIF Niet-productieve investeringen voor milieu- en klimaatdoelen (vanaf 2023)*. Beschikbaar via: <https://lv.vlaanderen.be/subsidies/vlif-steun/niet-productieve-investeringssteun>

Departement Landbouw en Visserij. (2023d). *Standaardoutput en standaardverdien capaciteit. Methodologisch achtergrondrapport*. Beschikbaar via: <https://www.vlaanderen.be/publicaties/standaardoutput-en-standaardverdien-capaciteit-methodologisch-achtergrondrapport>

Departement Landbouw en Visserij. (2023e). *GLB 2023 – 2027 Actieve landbouwer en inkomenssteun*.

Beschikbaar via: https://www.vlaamsruraalnetwerk.be/sites/vrn/files/2023-01/Actieve%20landbouwer%20en%20inkomenssteun_0.pdf

Departement Landbouw en Visserij. (2023f). *Duurzame zoogkoeienhouderij*. Beschikbaar via:

<https://lv.vlaanderen.be/subsidies/diergebonden/premie-voor-het-behoud-van-de-gespecialiseerde-zoogkoeienhouderij>

Departement Landbouw en Visserij. (2023g). *Bedrijfseconomische inkomensindicatoren*. Beschikbaar via:

<https://landbouwcijfers.vlaanderen.be/landbouw/totale-landbouw/bedrijfseconomische-inkomensindicatoren>

Departement Landbouw en Visserij. (2023h). *Agromilieumaatregelen*. Beschikbaar via:

<https://lv.vlaanderen.be/subsidies/agromilieumaatregelen>

Departement Landbouw en Visserij. (2023i). *Actieve landbouwer*. Beschikbaar via:

<https://lv.vlaanderen.be/bedrijfsvoering/bedrijfsgegevens/actieve-landbouwer>

Departement Omgeving. (2023a). *RUP Leievallei van Wielsbeke tot Deinze*. Beschikbaar via:

<https://omgeving.vlaanderen.be/nl/rup-leievallei-van-wielsbeke-tot-deinze>

Departement Omgeving. (2023b). *Regio Leiestreek*. Beschikbaar via:

<https://omgeving.vlaanderen.be/nl/ruimtelijk-beleid-en-planning/gebiedsontwikkeling/planningsprocessen-voor-landbouw-natuur-en-bos/regio-leiestreek>

Vlaams Coördinatiecentrum Mestverwerking. (2023). *Prijsindicatie verwerking vloeibare mest*. Beschikbaar via:

<https://www.vcm-mestverwerking.be/nl/faq#>

Vlaamse Landmaatschappij. (2015). *Kwetsbare gebieden volgens het Mestdecreet*. Beschikbaar via:

https://www.vlm.be/nl/SiteCollectionDocuments/Publicaties/mestbank/Bijlage_kwetsbare_gebieden.pdf

Vlaamse Landmaatschappij. (2023a). *Mestdecreet*. Beschikbaar via:
<https://www.vlm.be/nl/themas/regelgeving/regelgeving-mestbank/besluiten/Mestdecreet>

Vlaamse Landmaatschappij. (2023b). *MAP 7: stand van zaken*. Beschikbaar via:
<https://www.vlm.be/nl/themas/waterkwaliteit/MAP7/Paginas/default.aspx>

Vlaamse Landmaatschappij. (2023c). *Gebiedstypes*. Beschikbaar via:
https://www.vlm.be/nl/themas/waterkwaliteit/Mestbank/gebiedsgerichte_aanpak/gebiedstypes/Paginas/default.aspx#4

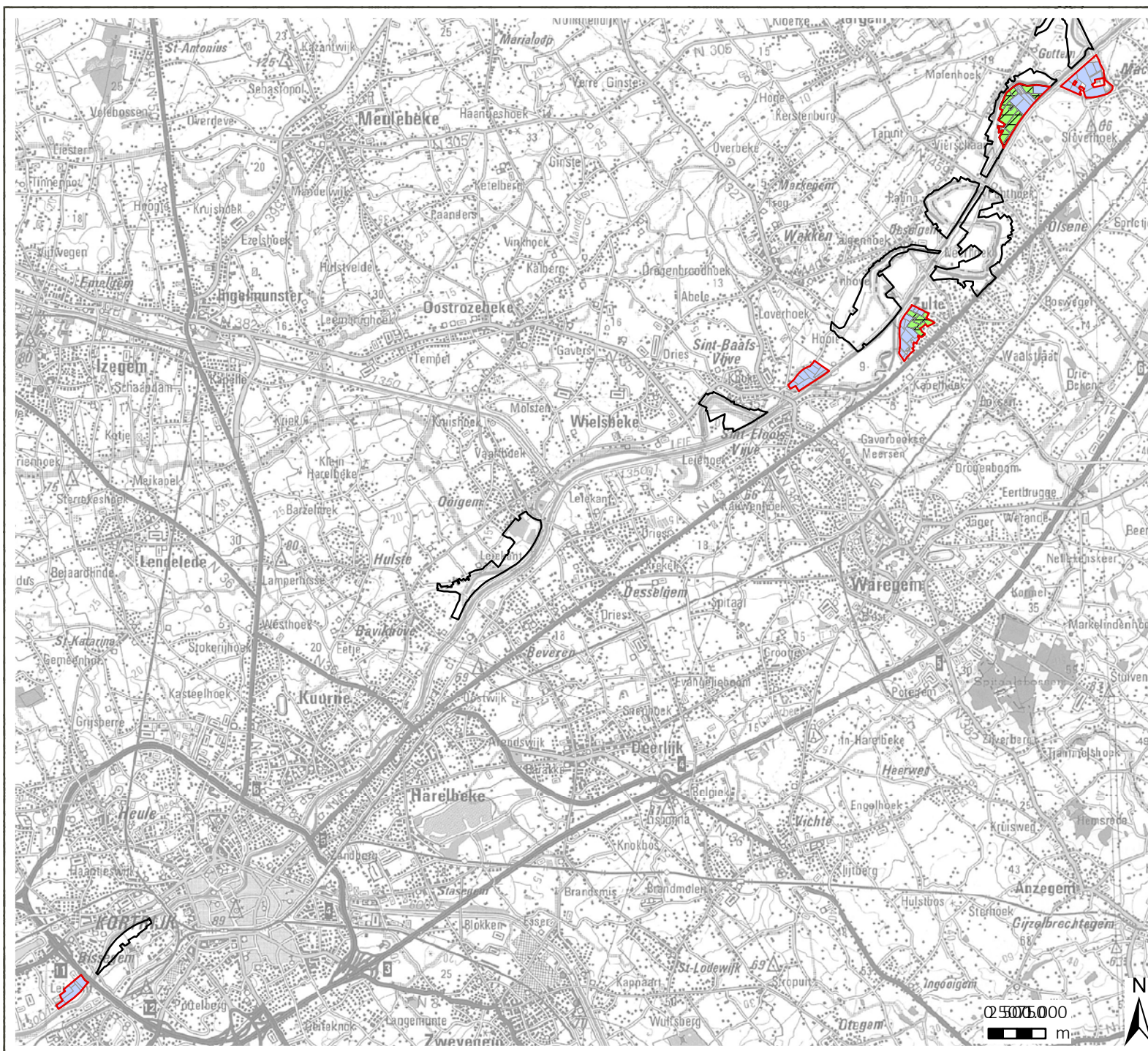
Vlaamse Landmaatschappij. (2023d). *Het mestdecreet en het kwetsbaar gebied natuur: een overzicht*. Beschikbaar via: https://www.vlm.be/nl/themas/waterkwaliteit/Mestbank/Achtergrond/Brochures-Mestbank/het_mestdecreet_en_het_kwetsbaar_gebied/Paginas/default.aspx

Vlaamse Landmaatschappij. (2023e). *Beheerovereenkomsten*. Beschikbaar via:
<https://www.vlm.be/nl/themas/beheerovereenkomsten/Paginas/default.aspx>

9 KAARTMATERIAAL

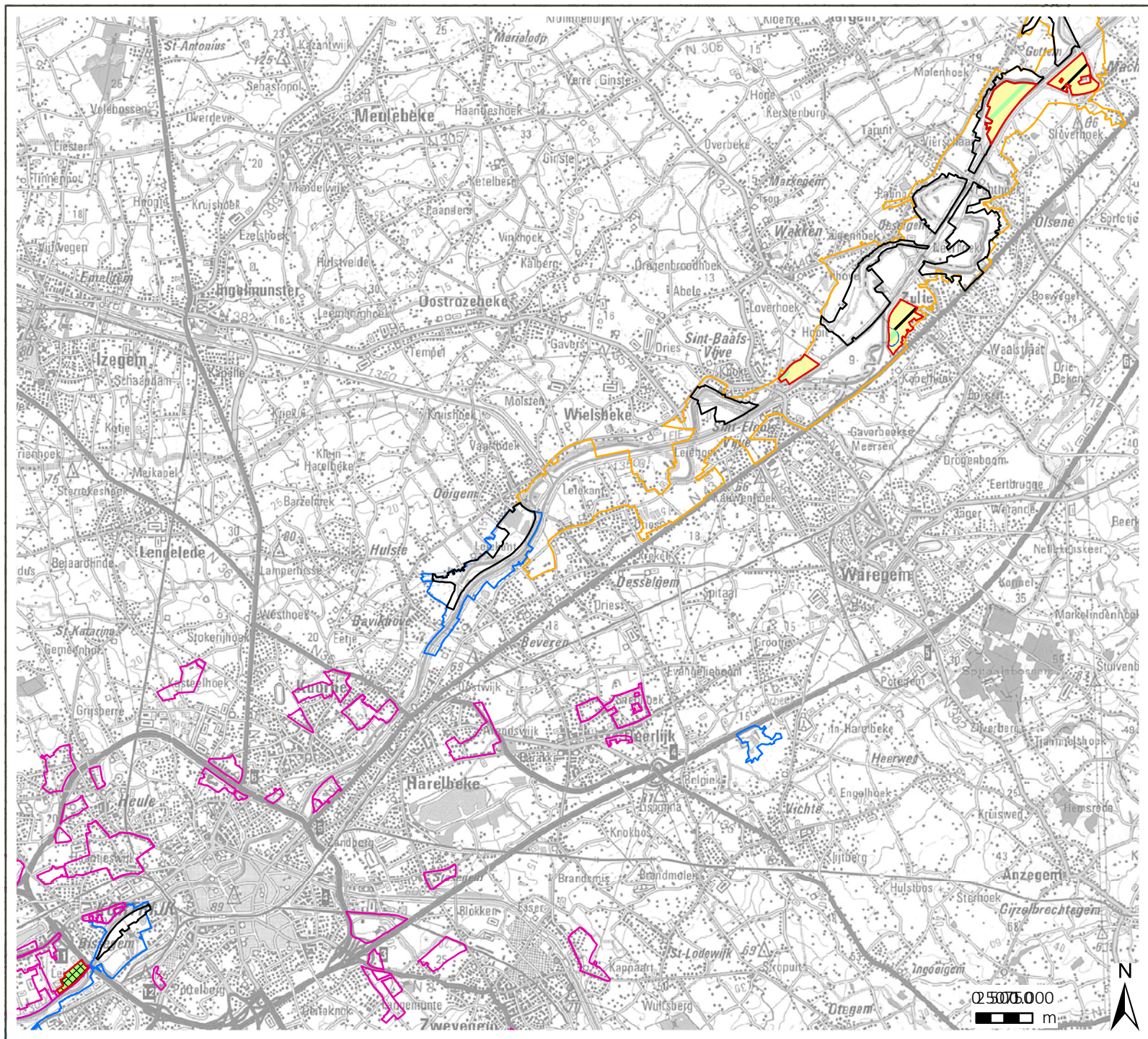
Kaart 1: Situering 5 deelgebieden
en landbouwgebruik

- Legende
- 5 deelgebieden
 - 10 deelgebieden
 - Eigendom overheid
 - Landbouwgebruik betrokken landbouwers



bron:
registratie_2021_aangifte_2028_2019
topo100_zw_vlaanderen

aangemaakt op: 11/12/2023



RIVIERHERSTEL LEIE

Landbouweffectenrapport

Kaart 2: Juridisch kader

- Legende**
- 5 deelgebieden
 - 10 deelgebieden
 - VEN
 - GRUP Afbakening Regionaalstedelijkgebied Kortrijk
 - GRUP Leievallei Omgeving Kortrijk
 - GRUP Leievallei Wielsbeke tot Deinze
- Ruimtelijke bestemming volgens gewestplan of RUP**
- Code - Voorschrift**
- 0701 - natuurgebieden
 - 0901 - landschappelijk waardevol agrarische gebieden
 - 0910 - agrarische gebieden met ecologisch belang
 - 0912 - agrarisch gebied met landschappelijke of bijzondere waarde (vallei- of brongebieden)
 - 1504 - bestaande waterwegen
 - Herbestemming deelgebied Leiekant naar natuurgebied door GRUP

bron:
Gewestplanbestemming
topo100_zw_vlaanderen

aangemaakt op: 11/12/2023

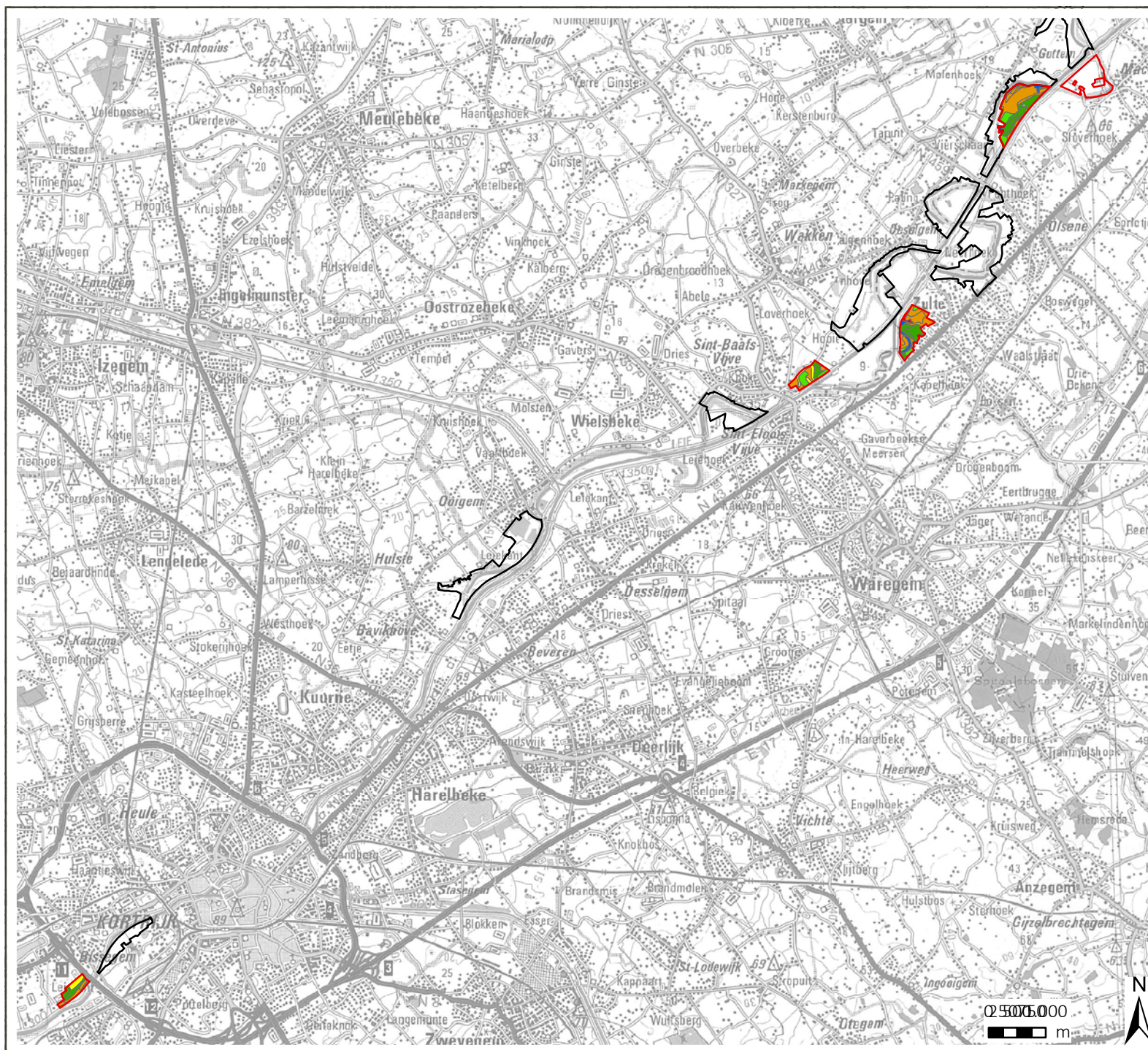
Kaart 3: Perceelskenmerken:
bodemgeschiktheid

Legende

- 5 deelgebieden
- 10 deelgebieden
- Bodemgeschiktheid**
- zeer geschikt
- geschikt
- matig geschikt
- weinig geschikt
- geen gegevens
- niet geschikt

bron:
Bodemgeschiktheidskaart Vlaanderen
topo100_zw_vlaanderen

aangemaakt op: 11/12/2023



Kaart 4: Perceelskenmerken
bodemgebruik

Legende

5 deelgebieden

10 deelgebieden

Eigendom overheid

**Perceelskenmerken bodemgebruik
teeltgroep**

Aardappelen

Grasland

Graangewassen

Maïs

Voedergewas

Groententeelt

Nijverheidsgewas

Infrastructuur

bron:
registratie_2021_aangifte_2028_2019
topo100_zw_vlaanderen

aangemaakt op: 11/12/2023



Kaart 5: Gebruikerskenmerken:
bedrijfstype

Legende

5 deelgebieden

10 deelgebieden

Eigendom overheid

Gebruikerskenmerken bedrijfstype

Bedrijfstype

Rundveebedrijf

Gemengd bedrijf met akkerbouw en rundvee

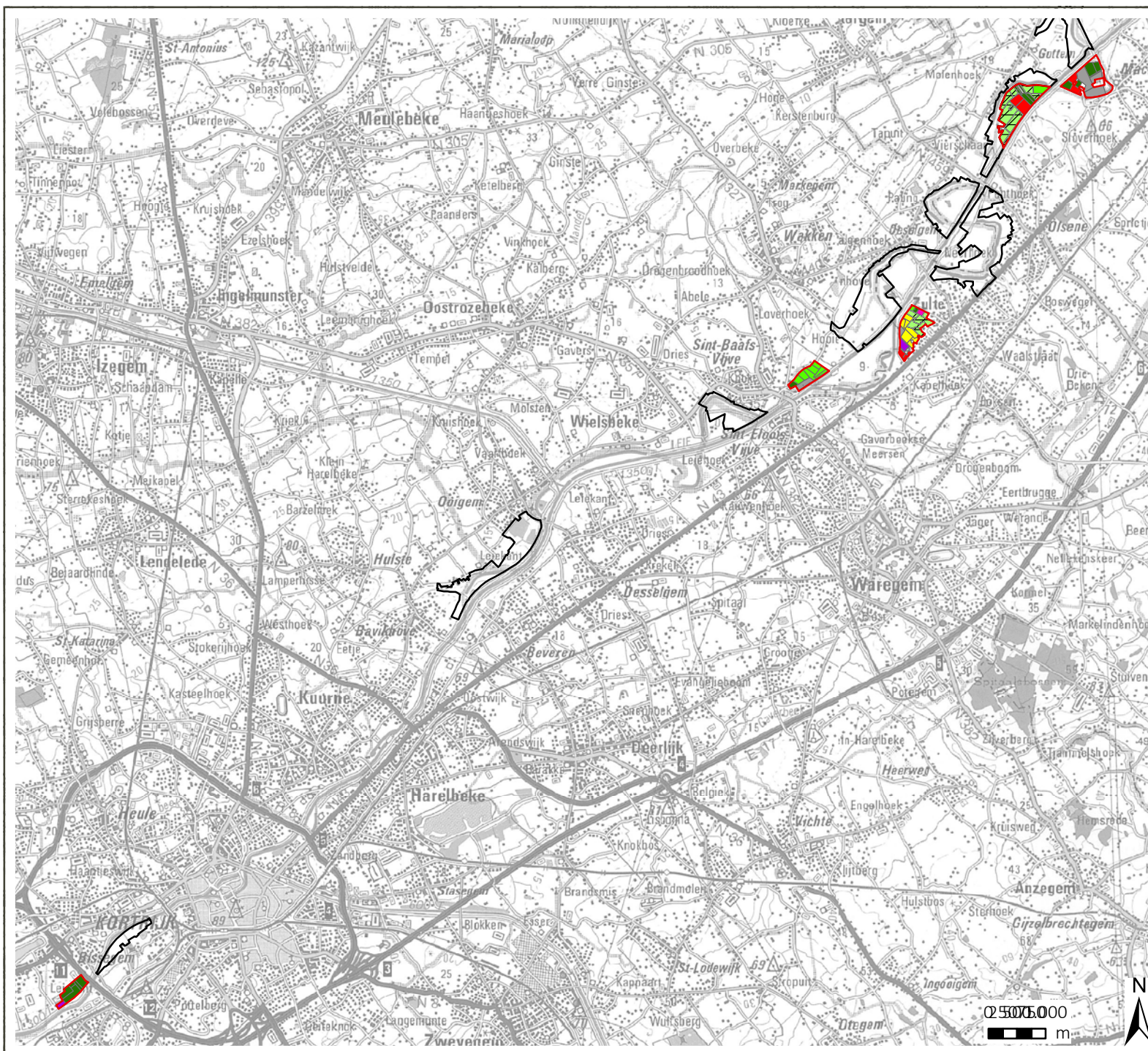
Varkensbedrijf

Akkerbouwbedrijf

Klein bedrijf

Gemengd bedrijf met akkerbouw en varkens

Groentenbedrijf



bron:
registratie_2021_aangifte_2028_2019
topo100_zw_vlaanderen

aangemaakt op: 11/12/2023

Kaart 6: Gebruikerskenmerken:
economische bedrijfsomvang

Legende

5 deelgebieden

10 deelgebieden

Eigendom overheid

Economische bedrijfsomvang

Zeer klein

Klein

Matig

Groot

Zeer groot



bron:
registratie_2021_aangifte_2028_2019
topo100_zw_vlaanderen

aangemaakt op: 11/12/2023

Kaart 7: Absolute oppervlakte inbreng

Legende

5 deelgebieden

10 deelgebieden

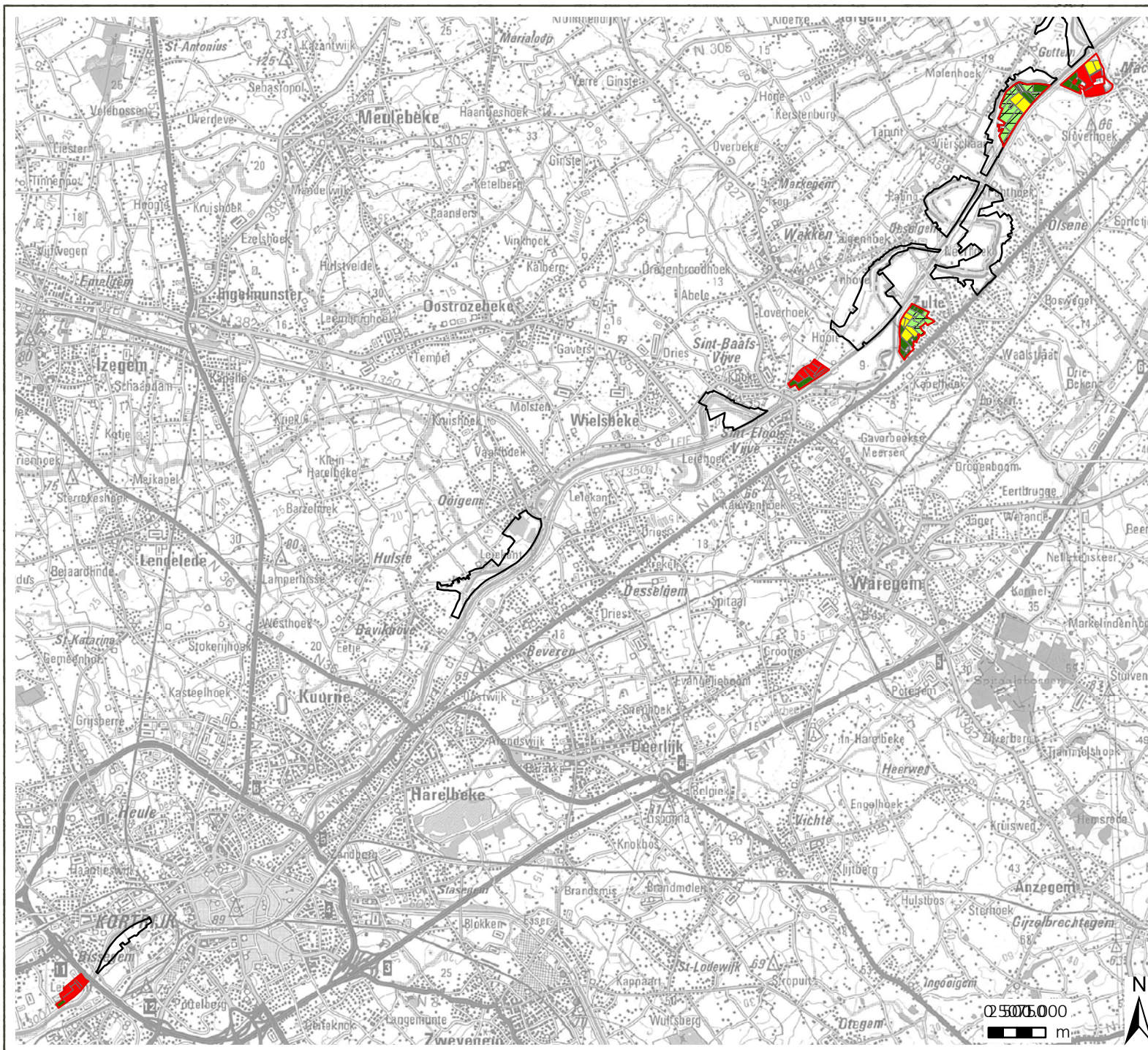
Eigendom overheid

Absolute oppervlakte inbreng

<5 ha

5-10 ha

>10 ha



bron:
registratie_2021_aangifte_2028_2019
topo100_zw_vlaanderen

aangemaakt op: 11/12/2023

Kaart 8: Relatieve oppervlakte inbreng

Legende

5 deelgebieden

10 deelgebieden

Eigendom overheid

Relatieve oppervlakte inbreng

<20 %

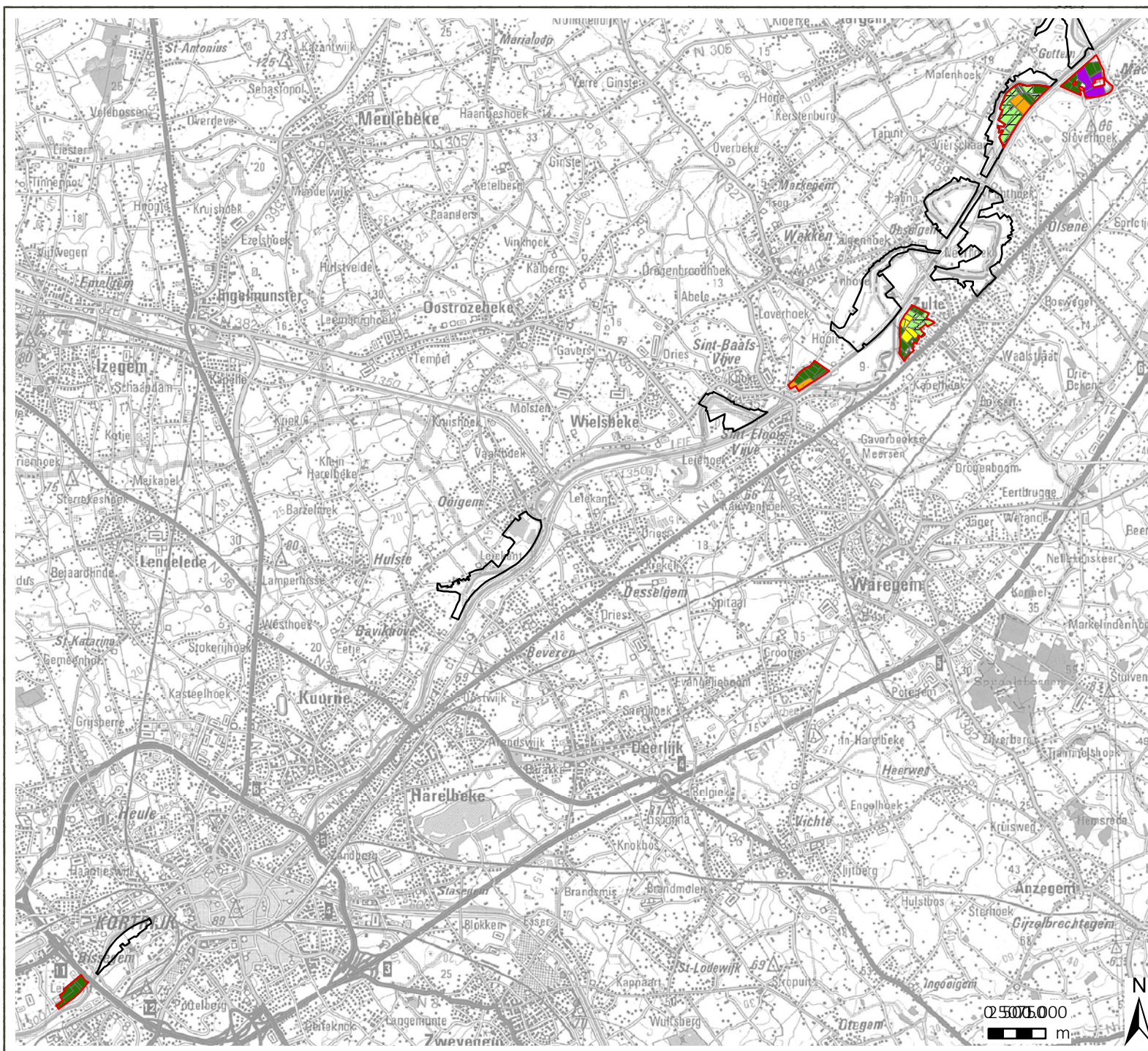
20-40 %

40-60 %

>80 %

bron:
registratie_2021_aangifte_2028_2019
topo100_zw_vlaanderen

aangemaakt op: 11/12/2023



Kaart 9: Effect op landbouw

Legende

- 5 deelgebieden
- 10 deelgebieden
- Eigendom overheid

Categorieën van effect

- Minimaal effect
- Beperkt effect
- Matig effect
- Groot effect

bron:
registratie_2021_aangifte_2028_2019
topo100_zw_vlaanderen

aangemaakt op: 11/12/2023



10 BIJLAGE: LANDBOUWENQUÊTE

Landbouwenquête RIVIERHERSTEL LEIE – PROJECTGEBIED XX

Deel 1: Persoonlijke gegevens

(1) Landbouwnummer:

*** Bedrijfsvorm:**

(2) Persoonlijk / LV / BVBA / NV/ ...

*** Gegevens bedrijfsleider:**

(3) Naam:

(4) Leeftijd: jaar (-1 is niet gekend):

(5) Geslacht: M/V

(6) Adres:,

Telefoon:,

*** (7) Wanneer bent u op het bedrijf begonnen?**

- Overgenomen in:
- Nieuw begonnen in:

*** Inkomensvorming bedrijfsleider:**

(8) Bedrijfsleider is landbouwer

- ☐ In hoofdberoep
- ☐ In nevenberoep
- ☐ Als hobby
- ☐ Gepensioneerde landbouwer

*** Inkomensvorming gezin:**

(9) Samenstelling van het gezinsinkomen (bedrijfsleider + echtgeno(o)te)

- Inkomen enkel uit landbouwactiviteiten
- Landbouw vormt het hoofdaandeel, niet-landbouw aanvullend
- Niet-landbouw-activiteiten vormen het hoofdaandeel, landbouw aanvullend

(10) Andere gezinsleden met inkomen: J / N

Deel 2: Bedrijfsgegevens HUIDIGE SITUATIE

(zelf invullen met geg. database en te controleren!)

***(11) Totale bedrijfsoppervlakte: ha**

***(12) Bedrijfsareaal in/uit het projectgebied:**

- % (of ha) in het projectgebied
- % (of ha) buiten het projectgebied

***(13) Bedrijfszetel in/uit/rand van het projectgebied**

Waarvan

- (14) Eigendom: ha
- (15) Pacht: ha
- (16) Seizoenspacht: ha

***(17) Hoofdaandeel landbouwinkomen komt uit?**

- Akkerbouw
- Tuinbouw
- Melkvee
- Mestvee
- Varkens
- Pluimvee

- Ander:

***(18) Is uw bedrijf gespecialiseerd?**

- ja, gespecialiseerd in:
- nee, gemengd in:

***(19a) Bedrijfstype :**

***(19b) VBO klasse:**

*** Grondbalansen**

	Grond over	Grond evenwicht	Grond tekort
(20)MTR			
(21) Blijvend grasland			
(22) Mest			
(23) Bedrijfseigen ruwvoeder			

***(24a) melkquotum**

- liter

***(24b) melksysteem? Conventioneel? Robot?**

***(25) Overzicht van de teelten (en oppervlakte)**

[illegible]

***(26) Veestapel**

Diersoort	aantal	extra info
Melkkoeien		
Jongvee melkkoeien		
Zoogvee		
Jongvee vleesvee		
Mestkalveren		
Zeugen		Gesloten/ half gesloten/open
Vleesvarkens		
Leghennen		
Slachtkuikens		
Schapen/geiten		Hobby/melk/vleesproductie
Paarden/pony's		Hobby/melk/vleesproductie
Ander		

Deel 3: Afzetmarkt en verbrede landbouw

(27) Afzetmarkt

- Vrije markt (bv. veiling, veemarkt...)
- Contractteelt (bv. groentenverwerkend bedrijf, melkerij...)

(28) Aanwezigheid of interesse in verbreding, projecten en niet landbouwactiviteiten

		J/N	Interesse J/N
Verbreding	Thuisverkoop		
	Thuisverwerking		
	Zorgboerderij		
	Bezoekboerderij		
	Hoevetoerisme		
	Biolandbouw		
	BHO groenbemesting		
	BHO mechanische onkruidbestrijding		
	BHO perceelsranden		
	BHO KLE (houtkant/poelen)		
	BHO botanisch beheer		
	BHO water		
	BHO natuur		

Projecten	Vb. Solabio		
	Gratis natuurbeheerwerken?		
	Andere (vrijwillige werken?)		
Niet landbouwactiviteiten	Loonwerk		
	Tuinaanleg		
	Manège		
Andere			

Deel 4: Perceelskenmerken

voor elk perceel worden een aantal kenmerken nagegaan (zie bijgaand gebruikskaartje en tabel)

- **Nr. (Perceelsnummer):**
- **Teelt:**
- **Belang perceel:**
- **Eigendom/pacht/seizoenspacht:** aanduiden welk aandeel (bij benadering) in eigendom/pacht/seizoenspacht is (E/P/S)
- **Huiskavel:** de huiskavel is een aaneengesloten blok van bij het bedrijf behorende percelen rond de bedrijfszetel (J/N)
- **Drainage:** J/N
- **Wateroverlast:** J/N, zo ja, wat is de oorzaak ?
- **Grondwaterwinning:** J/N, zo ja, hoe groot is het debiet?

- **Beheerovereenkomst:** J/N en soort
- **Gebruiksovereenkomst:** J/N
- **Bemestingsbeperking** J/N

Deel 5: toekomstperspectief

Verleden

*** (29) Zijn er belangrijke verschuivingen gebeurd wat betreft TEELTEN OF DIEREN de laatste 5 jaar?**

	JA	NEE
Nieuwe?		
Zo ja, welke?		
Uitbreiding?		
Zo ja, welke?		
Inkrimping?		
Zo ja, welke?		
Stopzetting		
Zo ja, welke?		
Overschakeling?		
Zo ja welke?		

***(30) Hebt U in die periode geïnvesteerd?**

(kruis ieder onderdeel aan waarin meer dan 2500 euro geïnvesteerd werd)

- 0 Ja, in grond
- 0 Ja, in gebouwen
- 0 Ja, in machines
- 0 Ja, in quota
- 0 Ja, in milieuzorg (bv. mestverwerking, waterzuivering, zonnepanelen...)
- 0 Nee

Toekomst***(31) In de komende vijf jaar wilt u de totale bedrijfsoppervlakte (inclusief seizoenspacht)**

0 vergroten

0 gelijk laten

0 verkleinen

***(32) Voorziet U belangrijke verschuivingen wat betreft TEELTEN OF DIEREN de komende 5 jaar ?**

	JA	NEE
Nieuwe?		
Zo ja, welke?		
Uitbreiding?		
Zo ja, welke?		
Inkrimping?		
Zo ja, welke?		
Stopzetting		
Zo ja, welke?		
Overschakeling?		
Zo ja welke?		

***(33) Bent U van plan om in de komende vijf jaar te investeren?**

0 Ja, in grond

0 Ja, in gebouwen

0 Ja, in machines

0 Ja, in quota

0 Ja, in milieuzorg (bv. mestverwerking, waterzuivering...)

0 Nee

***(34) Is er opvolging voor het bedrijf ?**

- Ja
- Nee
 - Ik weet het nog niet
 - Ik ben jonger dan 50 en heb er niet over nagedacht.

***(35) Indien nee, wat gebeurt er dan met het bedrijf?**

- Ik verkoop het bedrijf of laat het over
- Ik blijf op het bedrijf wonen
- Ik weet het nog niet

***(36) Indien ja, wat is de relatie met de opvolger**

- Eerste graad verwantschap (zoon-dochter)
- Tweede graad verwantschap (kleinzoon)
- Andere

***(37) Indien ja, wat is de huidige activiteit van de opvolger**

- Is nog te jong
- Student
- Werkt reeds mee op bedrijf
- Andere

Deel 6: Impact en remediërende suggesties vanuit de landbouw

***(38) Zijn de gronden binnen het project belangrijk voor uw bedrijf?**

- Zeer belangrijk
- Minder belangrijk
- Ik weet het niet

***(39) Geldt dit voor alle gronden binnen het project?**

J/N

***(40) Komt uw bedrijfsvoering in het gedrang zonder de percelen in het projectgebied?**

- Waarschijnlijk wel
- Waarschijnlijk niet
- Ik weet het niet

***(41) Wat zou het inrichtingsproject tot gevolg kunnen hebben voor uw bedrijf?**

- Mestoverschot neemt toe
- Te kort aan akkerland
- Veebezetting te groot
- Ruwvoedertekort
- Aanzienlijk inkomensverlies
- Verlies aan premies/beheersvergoeding
- Problemen met toeslagrechten
- Toenemende vaste kosten
- Andere:.....

***(42) Ziet u problemen naar afzet of toelevering van producten naar uw bedrijf**

- Perceel wordt te klein voor contractteelt (bv. groenten)
- Mijn bedrijf wordt slecht toegankelijk
- Andere...

***(43) Is het mogelijk dat u uw toekomstplannen zal moeten aanpassen?**

- Ja
- Nee
- Geen antwoord

***(44) Wat verkiest u indien het project op korte termijn uitgevoerd zou worden?**

- Gronden in projectgebied uitbetaald en verder boeren op gronden buiten project
- Gronden binnen project geruild met gronden buiten project en zo verder boeren
- Geheel uitbetaald worden en stoppen met boeren
- Ik weet het niet

***(45) Is dit voor alle percelen gelijk?**

- Ja
- Nee

***(46) Wat verkiest u indien het project pas op lange termijn (tegen 2031) zou uitgevoerd worden?**

- Gronden in projectgebied uitbetaald en verder boeren op gronden buiten project
- Gronden binnen project geruild met gronden buiten project en zo verder boeren
- Geheel uitbetaald worden en stoppen met boeren
- Ik weet het niet

***(47) Bestaat de mogelijkheid dat u uw gronden binnen het projectgebied afstaat en uw bedrijfsvoering verder zet op resterende gronden? Op korte termijn?**

(verkoop = 20% extra, pachtafstand = 2000 euro extra)

- Ja
- Nee
- Ik weet het niet

***(48) En op lange termijn (tegen 2031)?**

- Ja
- Nee
- Ik weet het niet

***(49) Bestaat de mogelijkheid dat u ook gronden buiten het projectgebied afstaat? (verkoop = 20% extra, pachtaanvaarding = 20% waarde perceel, pachtafstand = 2000 euro extra)**

- Ja
- Nee
- Ik weet het niet

***(50) En op lange termijn (tegen 2031)?**

- Ja
- Nee
- Ik weet het niet

***(51) Bestaat de mogelijkheid dat u al uw gronden afstaat en stopt met boeren?**

- Ja
- Nee
- Ik weet het niet

***(52) Bestaat er de mogelijkheid dat u uw bedrijfszetel afstaat en stopt met boeren?**

- Ja
- Nee
- Ik weet het niet

***(53) Indien uw perceel zou uitgeruild worden, wat is uw prioriteit voor het nieuwe perceel?**

- Afstand tot de bedrijfszetel
- Bereikbaarheid/ ligging aan openbare weg
- Hellingsgraad van het perceel
- Bodemkwaliteit/geschiktheid voor zelfde teelt
- Behoud van zelfde oppervlakte huiskavel
- Vorm van het perceel
- Behoud oppervlakte perceel

***(54) Bent u geïnteresseerd om in de toekomst in het projectgebied aan natuurbeheer te doen met een gebruiksovereenkomst? Dit betekent dat je gratis van de grond gebruik mag maken, maar wel de opgelegde beperkingen moet nakomen zodat de vastgelegde natuurdoelstellingen bereikt kunnen worden.**

- Ja
- Nee

*** (55) Heeft u specifieke voorwaarden voor het uitvoeren van natuurbeheerwerken?**

- De locatie mag niet te ver van mijn bedrijf verwijderd liggen
- Ik moet zelf beschikken over de machines
- Ik wil een machine ter beschikking krijgen
- Geen handenarbeid
- De opbrengst moet bruikbaar zijn in mijn bedrijf (bv. stroo)
- Geen extra kosten door afzet van de opbrengst
- Andere?

*** (56) Hebben de maatregelen van het krokusakkoord (pas regeling, maatregelen varkensbedrijf, ontheffing van bemesting, ...) effect op uw bedrijf?**

- Zo ja, aan welke effecten denkt u?

*** (57) Voorziet u naar de toekomst toe effect ten gevolg van het RUP Bavikhove-Deinze.**

- Zo ja, aan welke effecten denkt u?

Deel 7: Besluit

***(58) Besluit (impact, flankerende maatregelen korte en lange termijn, grondmobiliteit)**

***(59) Andere vragen of opmerkingen?**

Deel 8: Vertrouwelijkheid van de gegevens

Mogen deze gegevens worden doorgegeven aan de opdrachtgever namelijk de Vlaamse Regering?

Ja/neen

Mogen deze gegevens worden weergegeven in een rapport en presentatie voor derden?

Ja/neen

Handtekening landbouwer

Perceelskenmerken percelen in het gebied

[illegible]

